

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 16 hallituksen esityksestä laiksi maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä sekä maaseutuelinkeinolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Eduskunta on 8 päivänä syyskuuta 1994 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 164.

Perustuslakivaliokunta on eduskunnan päätöksen mukaisesti antanut valiokunnalle lausuntonsa. Lausunto (PeVL 12) on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina nuorempi hallitussihteeri Katriina Pessa, maatalousneuvos Esko Juvonen, maatalousneuvos Heimo Hanhilahti, maatalousneuvos Carl-Gustav Mikander, kansainvälisten asioiden avustaja Juha Kärkkäinen, vanhempi hallitussihteeri Esko Laurila, ylitarkastaja Hannu Kukkonen, ylitarkastaja Hilikka Hakatie, vs. ylitarkastaja Olli-Pekka Peltomäki, esittelijä Pekka Sandholm, erikoissuunnittelija Seija Ahonen ja suunnittelija Tapani Sirviö maa- ja metsätalousministeriöstä, neuvotteleva virkamies Paavo Pirttimäki ja lainsäädäntöjohtaja Pertti Laitinen sisäasiainministeriöstä, ylitarkastaja Terttu Melvasalo ympäristöministeriöstä, vanhempi budjettisihteeri Elina Selinheimo valtiovarainministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Niilo Jääskinen oikeusministeriöstä, vs. hallitusneuvos Elise Pekkala kauppa- ja teollisuusministeriöstä, erikoistutkija Seppo Rekolainen vesi- ja ympäristöhallituksesta, maakunta-agronomi Henry Lindström Ahvenanmaan maakuntahallituksesta, piiripäällikkö Sirkka Laakia Turun maaseutuelinkeinopiiristä, piiripäällikkö Sakari Ängeslevä Etelä-Pohjanmaan maaseutuelinkeinopiiristä, apulaispiiripäällikkö Vilho Takamäki Uudenmaan maaseutuelinkeinopiiristä, johtaja Ritva Huttunen Valtion viljavarastosta, jaostopäällikkö Olavi Lindstedt, jaostopäällikkö Timo Mikkilä, jaostopäällikkö Johannes Ijas, kylvösiemenesiamies Juha Ruippo ja rahoitusesiamies Antti Huhtamäki Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitosta, puheenjohtaja Ola Rosendahl ja sihteeri Tage Ginström Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbundista, johtaja Jorma Kumpu-

lainen Maatalouden tutkimuskeskuksesta, varatoimitusjohtaja Matti Hannula, johtaja Antero Leino ja ulkomaankauppapäällikkö Lea Lastikka Elintarviketeollisuusliitosta, toiminnanjohtaja Jouni Filppa Paliskuntain yhdistyksestä, I varapuheenjohtaja Helvi Nuorgam-Poutasuo Saamelaisvaltuuskunnasta, pääsihteeri Leena Simonen Suomen kuluttajaliitosta, toiminnanjohtaja Jarmo Sipilä Suomen siipikarjaliitosta, toiminnanjohtaja Pekka Terhemaa Luonnonmukaisen viljelyn liitosta, koulutuspäällikkö Tuomas Perheentupa ja luomukonsulentti Kirsti Salo Suomen 4H-liitosta, luomutuotannon kehityspäällikkö Kaarlo Kinnunen edustaen Maaseutukeskusten Liittoa ja Svenska lantbrukssällskapetens förbundia, puheenjohtaja Marja-Liisa Ylitalo ja jäsen Risto Salminen Sikatalouskerhojen työvaliokunnasta, pankinjohtaja Raimo Tammilehto Osuuspankkien Keskusosuuspankista, lakimies Vesa Silaskivi Valio Oy:stä, toimitusjohtaja Seppo Paatelainen Lihapolar Oy:stä, Maatalouskeskon johtaja Kimmo Vilppula Kesko Oy:stä, toimitusjohtaja Jussi Kotipelto Suomen Vilja Oy:stä, toimitusjohtaja Juhani Kuusisto Sucros Oy:stä, viestintäjohtaja Esko Lindstedt Cultor Oy:stä, varatoimitusjohtaja Matti Suokas Suomen Sokeri Oy:stä, johtaja Anssi Aapola Raision Yhtymästä, kaupallinen johtaja Pentti Karri Mildola Oy:stä, Lounais-Suomen Osuusteurastamon hankintajohtaja Juha Ruohola ja Broilertalo Oy:n toimitusjohtaja Matti Perkonoja edustaen LSO-konsernia sekä tuotantopäällikkö Teuvo Pollari Oy Alko Ab:n Koskenkorvan teollisuusyksiköstä.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan Suomen Euroopan unioniin (EU) liittymisen johdosta säädettäväksi laki maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä. Lain nojalla voitaisiin jäsenyytilanteessa ottaa käyttöön ja hallinnoida Euroo-

pan yhteisön (EY) osarahoittamia maa- ja metsätalouden rakennetukia. Useimmat ehdotetuista tuista ovat jo jossakin muodossa käytössä myös Suomessa. Liittymisen jälkeen ne korvattaisiin yhteisön osarahoittamilla tuilla. Osa tukijärjestelmistä on kokonaan uusia. EY:n järjestelmän käyttöön ottamisen vuoksi myös lakia maatalouden kehittämisrahastosta ehdotetaan muutettavaksi siten, että osa yhteisöltä saatavasta rahoituksesta voitaisiin ohjata kehittämisrahaston kautta. Lisäksi maaseutuelinkeinolakia (1295/90), porotalouslakia (161/90) ja luontaiselinkeinolakia (610/84) ehdotetaan muutettavaksi niin, että ne jäisivät koskemaan ainoastaan tukea, joka myönnetään kokonaan kansallisista varoista. Edelleen ehdotetaan luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annettua lakia (1015/77) muutettavaksi siten, että sen nojalla voitaisiin toteuttaa puutarha-alan sopeuttamistoimia.

Esitys liittyy EY:n yhteisen maatalouspolitiikan omaksumiseen Suomessa. Maatalouden rakennetukien osalta EY:n lainsäädäntö, joka on pääosin asetuksia, tulee Suomessa sovellettavaksi joko suoraan unioniin liittymisen myötä tai sen johdosta, että yhteisön osarahoituksen saamiseksi kyseistä lainsäädäntöä on noudatettava. Ehdotetuissa laeissa on otettu huomioon myös ne väliaikaiset toimenpiteet, joita Suomessa Euroopan unioniin liittymistä koskevan sopimuksen, jäljempänä liittymissopimus, mukaan voidaan siirtymäaikana kansallisiin varoin toteuttaa.

Vaikka EY:n säädökset rakennetuista ovat hyvin yksityiskohtaisia, ne edellyttävät kuitenkin kansallisia määräyksiä toimivaltaisista viranomaisista sekä eräistä lainsäädäntöön liittyvistä yksityiskohdista. Lisäksi jäsenvaltiolle on yleensä jätetty mahdollisuus asettaa kansallisia lisäehtoja tuen myöntämiselle. Tuen myöntämisen edellytykset on kuitenkin pääosin säädetty jo yhteisölainsäädännössä eivätkä ne enää edellytä Suomessa lainsäädäntöä sääntelyä. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan, että valtioneuvosto ja joissakin tapauksissa maa- ja metsätalousministeriö valtuutettaisiin antamaan tarvittavat yksityiskohtaiset määräykset EY-säädösten täytäntöönpanosta.

Esitys liittyy eduskunnan käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE 135), josta myös maa- ja metsätalousvaliokunta tulee antamaan lausuntonsa.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti Suomen Euroopan unioniin liittymistä koskevan sopimuksen kanssa. Voimaantuloajankohdasta säädettäisiin asetuksella.

Valiokunnan kannanotot

1. Yleistä

1.1. EU-jäsenyyteen sopeutumisen lähtökohdat

EY:n yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteita ovat maatalouden tuottavuuden lisääminen, maatalousväestön kohtuullinen elintaso, markkinoiden vakauttaminen, elintarvikehuollon turvaaminen sekä kohtuulliset kuluttajahinnat. Keskeisiä peruseräiteitä näiden tavoitteiden toteuttamiseksi ovat yhteiset sisämarkkinat, yhteisön tuotteiden suosiminen suhteessa sen ulkopuolisiin maihin sekä yhteinen rahoitus. Sisämarkkinoilla tavarat liikkuvat vapaasti ja kauppanesteet jäsenvaltioiden väliltä on poistettu. Jäsenvaltioiden kansalliset tukitoimenpiteet eivät saa olla vastoin yhteistä maatalouspolitiikkaa tai yhteisiä kilpailusääntöjä. Näiden tavoitteiden toteuttamiseksi yhteisössä on luotu eri maataloustuotteiden yhteiset markkinajärjestelmät.

Edellä mainittujen markkinoiden laajentamiseen ja kilpailun edistämiseen liittyvien tavoitteiden lisäksi yhteisön tavoitteena on tasoittaa alueellisia eroja jäsenvaltioiden kesken sekä edistää taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Päämääränä on vähentää eri alueiden välisiä eroja sekä heikoimmassa asemassa olevien alueiden jälkeenjääneisyyttä. Maatalouden rakennetuet ovat osa tätä EY:n aluepolitiikkaa. Toisin kuin yhteisön markkinajärjestelmät rakennetuet ovat suurelta osin vapaaehtoisia ja jättävät rakennepolitiikkaan kansallista liikkumavaraa.

Suomen liittyessä unioniin elintarviketaloutemme, johon voidaan maatalouden ja elintarviketeollisuuden lisäksi lukea maataloudelle panoksia tuottava teollisuus, joutuu kilpailemaan muiden jäsenvaltioiden elintarviketuotannon kanssa. Luonnonolosuhteiden tarjoamat edellytykset maatalouden harjoittamiselle Suomessa ovat huomattavasti paremmat kuin nykyisissä EU-maissa. Kasvukausi Suomessa on lyhyempi ja lämpösumma pienempi. Kasvukausi kestää Etelä-Suomessa noin 170 päivää ja maamme pohjoisosissa noin 130 päivää. Laidunkausi kestää enintään 120 päivää. Kasvukauden tehoisa läm-

pösumma on tavallisesti 800 ja 1 300 °C:n välillä. Viljakasvien osalta satotaso maassamme on vain noin puolet Keski-Euroopan satotasosta. Toisaalta luonnonolosuhteet sekä määrätietoinen työ ovat osaltaan myötävaikuttaneet siihen, että maamme elintarviketalouden vahvuuksia ovat ennen kaikkea taudeista vapaat, puhtaat ja aromikkaat elintarvikkeet.

Maataloutemme kilpailukykyä yhdyntävillä markkinoilla heikentää myös maatilataloutemme rakenne. Maatilojemme koko on pieni verrattuna Keski-Euroopan tilakokoihin. Tuotantoa harjoittavilla tiloilla on keskimäärin 18 hehtaaria peltoa. Tähän ovat vaikuttaneet historialliset ja eräät muut hallituksen esityksissäkin kuvatut syyt. Tämän vuosisadan alussa toteutettu torpparivapautus lisäsi pientilojen määrää. Toisen maailmansodan jälkeen perustettiin noin 140 000 uutta maatilaa Neuvostoliitolle luovutetuilta alueilta evakuoitulle väestölle sekä ruotamiehille. Peltoalan pirstaleisuuden ja maan pinnanmuodostuksen takia Suomeen ei laajalti voi edes muodostua samanlaisia peltoaukeita kuin eräissä EU:n nykyisissä jäsenvaltioissa on alavilla mailla.

Vaikka maassamme on viime vuosina laajalti painotettu elintarviketaloutemme rakenteen kehittämisen merkitystä, kehitys ei ole ollut läheskään riittävää maataloutemme kilpailukyvyn kannalta. Maamme tilojen keskikoko on edelleen pieni, siitä huolimatta, että niiden lukumäärä on jatkuvasti vähentynyt ja tilakoko kasvanut. Tämä johtuu osittain siitä hallituksen esityksissäkin todetusta tosiasiasta, että maatalouspolitiikan avulla on hoidettu monia muitakin tavoitteita kuin pelkästään maataloutta, muun muassa tasoitettua alueellisia tuloeroja maan eri osien kesken. Seurauksena tästä on kuitenkin ollut, että maatalouden tuottavuuteen ja rakennekehitykseen liittyvien tavoitteiden osalta on jouduttu joustamaan.

Maatalouden rakenteellisiin muutoksiin vaikuttaa rakennepoliittisten toimenpiteiden lisäksi myös harjoitettu tulo- ja tuotantopolitiikka. Rakenteen kehittämistä ovat viime vuosikymmeninä hidastaneet ennen kaikkea maataloustuotteiden tuottajahintojen kehitys ja ylituotannosta aiheutuneet ongelmat. Ylituotanto on pääasiallisesti ollut seurausta tuotantomenetelmien kehittymisestä. Sitä ovat kuitenkin omalta osaltaan lisänneet maataloustuottajien toimeentulomahdollisuuksien turvaamiseksi kehitetyt maataloustulo- ja muut tukijärjestelmät. Ylituotannon rajoittamiseksi säädetyt tuotannonohjausjärjes-

telmät ovat varsinkin kotieläintaloudessa hidastaneet tai estäneet tuotantoyksiköiden laajentamista, jopa niin, etteivät tilat ole pystyneet käyttämään tehokkaasti olemassa olevaa tuotantokapasiteettia.

Ylituotanto on lisäksi aiheuttanut kustannuksia, jotka ovat vähentäneet niin maatalousyrittäjien kuin harjoitetun maatalouspolitiikan mahdollisuuksia panostaa rakennekehitykseen. Maatalouden kustannustason ja viljelymaan hinnan kohotessa rakenteen kehittämiseksi tehdyt investoinnit ovat merkinneet tilojen lisääntyvää velkaantumista. Valiokunta kiinnittääkin erityistä huomiota siihen, että tällä hetkellä tuotantokyvyltään kilpailukykyisimmät tilat ovat usein raskaasti velkaantuneita. Erityisen velkaantuneita ovat hiljattain tilansa hankkineet nuoret viljelijät.

Hallituksen esityksessä todetaan, että maataloustuotteiden jalostus ja markkinointi ovat viimeisten vuosikymmenten aikana keskittyneet muutamille suurille yrityksille. Nämä yritykset ovat maan kattavina organisaatioina mittavia, mutta ne ovat toimineet varsin suljetussa toimintaympäristössä vailla kansainvälistä kilpailua, mikä on vaikuttanut niiden tuotantorakenteeseen ja tehokkuuteen. Maataloustuotteiden ostorganisaatioiden vaikutuksesta maatalousyrittäjät ovat keskittyneet alkutuotantoon eivätkä tuotteidensa jatkojalostukseen tai markkinointiin. Esityksen mukaisesti valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että keskittymisen ja massatuotannon myötä on syntynyt uutta kysyntää niin paikkakunta- ja aluekohtaisille erityistuotteille kuin yritystoiminnallekin. Maatalous- ja muun alkutuotannon jalostuksen ja markkinoinnin edistäminen on saanut yhä suuremman merkityksen.

Hallituksen esityksessä on korostettu metsätalouden merkitystä maatilojen tulonmuodotuksessa. Muualla Euroopassa metsällä ei ole vaikutusta maatalousyrittäjien tulonmuodotukseen, kun taas Suomessa tila, jolla ei ole lainkaan metsämaata, on harvinainen. Esityksen mukaisesti valiokunta pitääkin tärkeänä, että tiloja monipuolistetaan ja löydetään luonnollinen yhteys tilan pellon, kotieläinten ja metsän käytön välille siten, että ne vahvistavat toinen toisiaan.

1.2. EU-jäsenyydestä johtuvat muutokset ja tukitoimenpiteet

EU-jäsenyyden seurauksena kansallisen maatalouspolitiikan tilalle tulee EY:n yhteinen maa-

talouspolitiikka. Jäsenyyden johdosta markkinat avautuvat, tuottajahinnat ja tuotannon arvo puoliintuvat ja kilpailu kiristyy. Esimerkiksi Tanskassa tuottajahintataso on tällä hetkellä keskimäärin 40 prosenttia alaisempi kuin Suomen tuottajahintataso. Myös tuotantopanosten hinnat laskevat muun muassa rehujen ja lannoitteiden osalta, mutta vasta viiveellä. Toisaalta Suomi tulee EU:n rakenne- ja tulopoliittisten tukijärjestelmien piiriin, minkä lisäksi viljelijöille saadaan liittymissopimuksen nojalla maksaa kansallista tukea. Liittymissopimuksessa sovitut tuotantomäärät vastaavat pääpiirteissään maasamme tällä hetkellä vallitsevaa tuotantotasoa.

Hallituksen esityksessä todetaan, että yhteisön maatalouspolitiikka on perinteisesti luotu varsin hyväntuottoisia maatalousalueita varten. Yhteisön laajenemisen myötä käyttöön on kuitenkin otettu epäsuotuisien alueiden maatalouden tukijärjestelmiä (LFA), joilla heikkotuottoisia alueita voidaan pitää tuotannossa ja siten asuttuina. Esityksessä on tältä osin tuotu esiin se, että Suomi kuuluu viljelyolosuhteiltaan alueisiin, joissa maatalouden harjoittaminen ilman LFA-tuen käyttöönottoa lakkaisi suuresta osasta maata lähes kokonaan. Neuvottelutuloksen mukaan 85 prosenttia Suomen käytössä olevasta maatalousmaasta kuuluisi LFA-tukijärjestelmän piiriin.

Hallituksen esityksestä ilmenee, että LFA-tuen lisäksi EY:n ympäristötukijärjestelmää pidettiin jäsenyydestä neuvoteltaessa hyvin keskeisenä tukena, jonka avulla helpotettaisiin suomalaisten maatilojen sopeutumista yhteisön markkinointijärjestelmän mukanaan tuomaan hintatasoon. Esityksessä on katsottu, että LFA-tuki ja ympäristötuki yhdessä kansallisten siirtymäajan tukien ja pitkäaikaisemmiksi tarkoitettujen tukien kanssa mahdollistavat jäsenyyden alkuvaiheessa sen, etteivät viljelijöiden tulot laske siten, että maatilatalouden jatkuvuus vaarantuisi.

Hallituksen esityksessä säädettyä ehdotettu laki maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä koskee yhteisön osarahoittamia maatilatalouden, elintarviketeollisuuden ja maaseudun rakennepoliittisia tukia. Edellä mainittujen maataloustuottajien tulonmuodostukseen olennaisesti vaikuttavien LFA-tuen ja ympäristömaatalouden tuen lisäksi näitä tukia ovat varsinaiset maatilatalouden rakennetuet, kuten maatilayritysten investointituki, nuorten viljelijöiden käynnistystuki ja investointituki, eräät maatilatalouden toimintaedellytysten parantamiseen liittyvät tuet, tuottajien yhteistoiminnan

aloittamistuki, ammattikoulutustuki sekä metsityksen ja metsänparannuksen tukeminen. Oman kokonaisuutensa muodostaa maa- ja metsätaloustuotteiden jalostuksen ja markkinoinnin tuki. Kokonaisuuteen liittyy myös maatalousyrittäjälle ja hänen puolisolleen myönnettävä luopumistuki, jota koskeva lakiehdotus sisältyy eduskunnan käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen laiksi maatalousyrittäjien luopumistuesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 162). EY:n tulotuista Suomi voi hyödyntää yhteisten markkinajärjestelmien piiriin kuuluvia tukia, muun muassa niin sanottuja CAP-reformitukia. Näiden tukien täytäntöönpanoa koskevat ehdotukset sisältyvät eduskunnan käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen laiksi Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta (HE 149).

Edellä mainittujen yhteisen maatalouspolitiikan piiriin kuuluvien toimenpiteiden lisäksi jäsenvaltiot voivat EY-lainsäädännön rajoissa toteuttaa maatilatalouden rakennepoliittikkaa myös yksinomaan kansallisin varoin. Näistä tuista hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettyä Suomen voimassa olevissa maatilatalouden rakenteen kehittämistä koskevissa laeissa. Nämä lait muutettaisiin kuitenkin yhteisön lainsäädännön kanssa yhteensopiviksi. Hallituksen esityksessä ehdotetaan tällaisina tukina käyttöön otettaviksi sikatalouden, kananmunantuotannon ja siipikarjatalouden laajennusinvestointien tukitoimenpiteet, maatilalainojen korkojen alentamista tarkoittavat järjestelyt sekä puutarhatalouden vakauttamislainajärjestelyt. Muista liittymissopimuksessa sovitusta kansallisista tukitoimenpiteistä ehdotetaan säädettyä lailla maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista, jota koskeva esitys on niin ikään eduskunnan käsiteltävänä (HE 148). Ehdotetulla lailla maa- ja puutarhataloudelle voitaisiin myöntää siirtymäkauden tukia, pohjoista tukea sekä niin sanottua kansallista erityistukea.

1.3. Tuotantoon perustuvat tuet

Kuten edellä olevasta ilmenee, luonnonolosuhteista johtuvia eroja Suomessa korvaisi jäsenyystilanteessa muun muassa LFA-tuen käyttöönotto. Tukea maksettaisiin suorana tulotukena kotieläinyksikköjen tai viljelyksessä olevien peltotehtaarien taikka näiden molempien perusteella. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että LFA-tukea ei voitaisi alkuperäisen tavoitteen mukaisesti maksaa koko maahan,

vaan tuen piiriin kuuluisi vain 85 prosenttia käytössä olevasta maatalousmaasta. Tuen ulkopuolelle jäisi lähinnä Etelä-Suomen viljanviljelyalueita. Kuitenkin viljantuotannon satotaso on EU:ssa yleisesti noin kaksi kertaa korkeampi kuin Suomen satotaso. LFA-tuen ulkopuolelle jäävillä alueilla maatalouden ympäristötukijärjestelmä muodostaisi olennaisen osan viljelijöiden tulotason turvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Ympäristötukijärjestelmän toteuttamisen kannalta merkityksellisiä ovat jäsenvaltioiden laatimat ympäristöohjelmat. Myös ympäristötuki maksettaisiin hehtaaria tai eläinyksikköä kohti.

Kuten edellä kohdassa 1.2 on todettu, Suomessa voitaisiin edellä mainittujen tukien lisäksi liittymissopimuksen perusteella maksaa 62. leveyspiirin pohjoispuolella sijaitsevilla maatalousalueilla sekä määrättyillä kyseisen leveyspiirin eteläpuolella sijaitsevilla lähialueilla niin sanottua pohjoista tukea pitkäaikaisena tukena. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan EU-hintoihin siirtyminen alentaisikin eniten Pohjois-Suomen ja Lapin maitotilojen tulotasoa. Lisäksi yhteisen maatalouspolitiikan soveltamisalaan kuuluvien perusmaatalous- ja puutarhatuotteiden tuottajille voitaisiin myöntää vuosittain alenevaa siirtymäkauden tukea, edellyttäen että ennen liittymistä myönnetyn tuen tason ja yhteisen maatalouspolitiikan mukaisesti myönnettävän tuen tason välillä on merkittäviä eroja (yli 10 prosentin erot). Säännösten perusteella on tarkoitus myöntää muun muassa eräiden rehusien tuotantotukia, pinta-alaa ja eläinmäärään perustuvia tukia, tukea nuorille viljelijöille, puutarhatuotannon tukea sekä tukea erikoiskasvituotannolle. Jäljelle jäävien vakavien vaikeuksien hoitamiseksi Suomella olisi lisäksi oikeus turvautua niin sanottuun kansalliseen erityistukseen, jolla edistetään integroitumista yhteiseen maatalouspolitiikkaan. Tätä tukimuotoa voidaan käyttää Etelä-Suomen kotieläintalouden ja erityiskasvien viljelyn tukemiseen. Näitä tukia koskevat säännökset sisältyvät edellä mainittuun hallituksen esitykseen n:o 148.

Myös CAP-reformituet kuuluvat tuotantoon perustuvien tukien kokonaisuuteen. Näitä tukia ovat muun muassa viljan hinnanalennuskorvaus (niin sanottu suora tuki) sekä öljykasvien ja valkuaiskasvien hehtaarituki. Käytössä ovat myös muun muassa emolehmäpalkkio ja sonninlihan tuotantopalkkio, joita voidaan ympäristöystävällisten tuotantomenetelmien perusteella täydentää laajaperäisen tuotannon tuella. Nämä

CAP-reformituet eivät kuulu EY:n rakennepoliittisiin tukiin.

1.4. Rakennetuet

EY toteuttaa rakennepoliitiikkaansa rakennerahastojensa avulla. Rahastoille on asetettu viisi päätaavoitetta, joita rahastojen varoilla on toteutettava. Yksi päätaavoitteista on maaseudun kehittämisen edistäminen, joka puolestaan käsittää kaksi alataavoitetta: maatalouden rakennekehityksen nopeuttamisen (5 a) sekä maaseutualueiden kehittämisen ja rakennesopeutuksen helpottamisen (5 b). Maatalouden varsinaiset rakennetuet (5 a) ovat EY:ssä kehittämiseen suuntautuneita ja niillä tuetaan muun muassa kilpailukyvyn parantamista.

Maatalouden rakenteiden parantamista koskevan tavoitteen (5 a) kannalta keskeinen tukimuoto on yhteisön investointitukijärjestelmä, jonka käyttöönotto on jäsenvaltioille pakollinen. Investointitukea koskevat säännökset sisältyvät maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä ehdotetun lain 5 §:ään. Tukimuoto kohdistuu käytännössä pääasiassa kotieläintalouden rakenteiden parantamiseen, koska sen soveltamisalan ulkopuolelle on jätetty muun muassa maanostot. Merkittävä rakennetuki on myös nuorille viljelijöille myönnettävä investointituki (lakiehdotuksen 6 §) tilanpidon aloittamiseen. Järjestelyä tukee EY:n luopumisjärjestelmä (edellä mainittu HE 162). Tavoitteen 5 a mukaisella ympäristötuelle voidaan, sen lisäksi, että sillä pyritään edistämään viljelijöiden tulotasoa, entistä tehokkaammin puuttua myös maatalouden ympäristölle aiheuttamiin rasituksiin.

Tavoitteen 5 a mukaisia uusia rakennepoliittisia toimenpiteitä esityksessä ehdotetaan käyttöön otettavaksi yhteisinvestointituki, kirjanpitoavustus, yhteenliittymien käynnistysavustus, tuottajaorganisaatioiden perustamistuet sekä maa- ja metsätaloustuotteiden jalostuksen ja markkinoinnin edistämiseen tarkoitettu tukimuoto.

Yleishavaintona EY:n rakennetuista valio-kunta saadun selvityksen perusteella toteaa, että tukitaso on olennaisesti suurempi kuin tällä hetkellä Suomessa vallitseva tukitaso. Tämä koskee etenkin nuoria viljelijöitä. Valtaosa EY:n rakennepoliittisista toimenpiteistä soveltuu lisäksi varsin hyvin toimeenpantaviksi sellaisinaan Suomessa. Valiokunta toteaa, että liittymissopimuksen mukaan Suomi voi lisäksi eräiltä osin määräajaksi poiketa yhteisön lainsäädännöstä. Siten

sika- ja kanatalouden laajennusinvestointeja, joita ei sallita yhteisössä, saadaan Suomessa tukea kansallisin varoin vuoden 1999 loppuun saakka, edellyttäen kuitenkin, että kokonaistuotanto ei kasva. Lisäksi Suomessa voidaan liittymissopimuksen mukaan jatkaa velkasaneerausohjelmaa kansallisin varoin vuoden 2001 loppuun saakka.

Valiokunta toteaa, että EY:n lainsäädäntö luo sinänsä edellytykset huomattavillekin parannuksille maataloutemme rakenteeseen. Tuottajaintojen huomattava aleneminen ja niiden osittainen korvaaminen suoralla tulotuella saattaa kuitenkin vaikuttaa hidastavasti niin luopumishalukkuuteen kuin kehittämistoimintaan, ainakin lyhyellä aikavälillä. Etenkin kotieläintaloudessa rakenteellisia muutoksia voidaan aikaansaada vain huomattavan suurella luopumishalukkuudella. Luopumistilanteissa on mahdollista suurista investoinneista huolimatta turvata tilojen maksukyky. Yritystoiminnan monipuolistamisella ja metsätalouden tehokkaalla hyödyntämisellä voidaan monissa tapauksissa saavuttaa parempi tilarakenne kuin pelkästään tuotannon määrää lisäävällä toiminnalla.

2. Tuotantoalakohtainen rakennemuutostarve

2.1. Maitotalous

Hallituksen esityksestä ilmenee, että maitotilojen lukumäärä on vähentynyt 85 000 tilasta 33 000 tilaan vuosien 1980 ja 1994 välisenä aikana. Suuresta tilalukumäärän vähennyksestä huolimatta keskilehmäluku on noussut vain 10 lehämästä 12 lehmään. Samanaikaisesti suurten lypsykarjojen lukumäärä on jopa vähentynyt. Kokonaistuotannon vähentämisen lisäksi tilanteeseen on vaikuttanut lehmien keskituotoksen nousu. Tuotannossa olevilla tiloilla on edelleen hyödyntämättä tyhjiä lypsylehmäpaikkoja.

Rakennemuutoksen tarvetta korostaakseen valiokunta toteaa hankkimastaan selvityksestä käyneen ilmi, että EU-jäsenyydessä tavoitteena tulisi olla lehmäluvultaan vähintään kaksinkertainen tuotantotekijä, jotta tuotanto olisi kilpailukyistä. Hallituksen esityksessä on arvioitu, että siirtymäkauden 1995—1999 aikana olisi mahdollista laajentaa maidontuotantoa noin 4 500 maitotilalla, mikäli 6 500 maidontuotantoa luopuisi tuotannostaan. Luopuminen voisi tapahtua pääasiassa varhaiseläkejärjestelmän turvin.

Jäsenyysneuvotteluissa sovittu Suomen meijerikiintiö jää alle Suomen nykyisen tuotannon tasoon ja tuotantokiintiöiden yhteismäärän. Tämä johtaa käytännössä siihen, että Suomen nykyisiä tilakohtaisia tuotantokiintiöitä joudutaan kansallisin toimenpitein sopeuttamaan. Sopeuttamisvaihtoehtoina on tuotu esiin muun muassa kiintiöiden leikkaaminen sekä vapaaehtoiset sopimusjärjestelyt. Valiokunta korostaa tässäkin yhteydessä sopeuttamistoimien toteuttamista siten, että ne mahdollisimman hyvin turvaavat maidontuotannon alkaneen rakennekehityksen. Samalla valiokunta painottaa liittymissopimuksessa sovitun 200 miljoonan kilon (maitobonus-sopimukset) lisäksi kiintiön hyödyntämistä mahdollisimman tehokkaasti.

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää tarpeellisena, että maitokiintiöiden luovutukset maidontuottajien keskinäisillä sopimuksilla mahdollistetaan myös jatkossa. Pyrkimyksenä tulee muutoinkin olla tuotantokiintiöiden liikkuvuuden ja kiintiöjärjestelmän joustavuuden lisääminen.

Asiantuntijataholta on rakennekehityksen kannalta tuotu erityisenä ongelmana esiin EY:ssä sovellettavat kotieläinyksikkökohtaiset tukimuodot, joiden on katsottu pääomittuvan maitokiintiön hintaan. Tukijärjestelmää on myös pidetty huonotuottoisia tiloja suosivana ja epäduullisena korkeatuottoisille tiloille.

2.2. Naudanlihantuotanto

Muuta nautakarjataloutta kuin lypsykarjatuotantoa harjoitti Suomessa vuonna 1992 päätuotantosuuntanaan vajaat 11 900 tilaa, joista valtaosa harjoitti lihanautojen kasvatusta. Tuotannon kokonaismäärä vuonna 1993 oli noin 106 miljoonaa kiloa. Naudanliha on sekä Suomessa että EY:ssä pitkälti lypsykarjatalouden sivutuote.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Suomen liittymissopimuksessa sovitut sonni- ja emolehmäpalkkiokiintiöt mahdollistavat nykyisen laajuisen sonnilihantuotannon ja antavat mahdollisuuden lisätä hieman emolehmätuotantoa. Liittymissopimuksen yhteydessä on lisäksi sovittu siitä, että emolehmäpalkkioihin oikeutettujen eläinten lukumäärää voidaan arvioida uudelleen, jos muiden perushyödykkeiden tuotantomäärät jäsenyyden vuoksi laskevat suhteettomasti. Käytännössä tämä saattaisi tulla kysymykseen esimerkiksi viljan- tai maidontuotannon aletessa merkittävästi.

2.3. Sianlihan tuotanto

Lihasisikoja pitävien tilojen kokoluokkakajakaumassa hallitsevia ovat alle 20 lihasian sikatilat, joiden lukumäärä maassamme on yli 3 500. Suomalaisen sikatilan keskikoko on noin 130 sikaa tilaa kohden, kun Tanskassa vastaava keskikoko on lähes 300 sikaa. Porsastuotantoa harjoittavien tilojen kokoluokkakajakaumassa hallitsevia ovat alle 40 emakon sikalat. Rakennekehitystä Suomessa on hidastanut ennen kaikkea kotieläinlupajärjestely. Sikapaikat ovat pitkään olleet luvanvaraisia eikä tuotanto-oikeuksia juuri ole ollut mahdollista korottaa. Valiokunnan saamasta selvityksestä on käynyt ilmi, että EU:n sisämarkkinoilla Suomen sianlihan tuotannon rakenteen tulisi kehittyä lähelle Tanskan tasoa, jotta sikatalous selviytyisi avoimessa kilpailussa. Hallituksen esityksestä ilmenee, että sikatalouden laajennusinvestointeja on tarkoitus tukea eräin edellytyksin vuoden 1999 loppuun maaseutuelinkeinoina nojalla. Valiokunta kiinnittää kuitenkin erityistä huomiota siihen, että liittymissopimus estää kotieläintuotannon kokonaismäärän kasvattamisen. Esityksessä on katsottu, että vinoutuneen rakenteen korjaaminen edellyttää, että noin puolet sikatiloista luopuu tuotannosta siirtymäkauden aikana.

Valiokunta toteaa, että jäsenyydessä sikataloustilojen tulomuodostus jää vahvasti riippuvaiseksi kansallisista tukitoimenpiteistä. Vaikka jäsenyyden myötä syntyy suuria kustannussäästöjä, tuottajahintojen kautta syntyvä tulo alenee voimakkaasti.

2.4. Kana- ja siipikarjatalous

Vuoden 1990 maatalouslaskennan mukaan maassamme oli noin 3 000 tilaa, joilla oli yli 200 kanaa, ja tämän lisäksi lähes 12 000 tilaa, joilla oli alle 300 kanaa. Viimeksi mainittu tilaryhmä käsittää pääasiassa kotitarvekanaloita, joiden tuotanto kulutetaan oman perheen ja naapureiden toimesta. Yli 300 kanan kanalat markkinoivat tuotteensa joko pakkaamoille tai vähittäiskauppaan. Suurimman ryhmän tässä kokoluokassa muodostavat 1 000—5 000 kanan kanalat, joiden tuotanto käsittää noin 64 prosenttia kokonaistuotannosta. Tällä hetkellä ylituotannon osuus kokonaistuotannosta on noin 25 prosenttia.

Siipikarjanlihan tuotanto Suomessa oli vuonna 1993 lähes 35 miljoonaa kiloa. Tuotantotoiminnan luvanvaraisuus on synnyttänyt tuotan-

tolaitosrakenteen, joka ei ole kilpailukykyinen EU-jäsenyydessä. Kilpailijamaiden keskimääräinen kasvattamokoko on kolminkertainen maamme keskimääräiseen kasvattamokokoon nähden.

Valiokunnan saamassa selvityksessä on painotettu sitä, että jäsenyystilanteessa eläinokhtaisen tuoton vähentyessä tarve tuotantorakenteen kehittämiseen korostuu.

Kananmunantuotanto ja siipikarjatalous ovat sikatalouden ohella tuotantoaloja, joissa liittymissopimuksen mahdollistamat siirtymäajan järjestelyt on tarkoitus toteuttaa maaseutuelinkeinoina nojalla laajennusinvestointeja tuemalla vuoden 1999 loppuun saakka.

2.5. Lampaanlihan tuotanto

Lammastiloja on Suomessa noin 6 200. Tilojen keskikoko on kymmenen uuhua. Lampaanlihaa tuotettiin vuonna 1993 noin 1,3 miljoonaa kiloa. EY:ssä lampaanlihan tuotantoa on ohjattu erityisesti epäedullisille tuotantoalueille.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Suomen liittymissopimuksessa sovittu uuhipalkkiointi — siitä huolimatta, että alkuperäistä neuvottelutavoitetta ei saavutettukaan — mahdollistaa lampaanlihan tuotannon lisäämisen Suomessa. Tähän vaikuttaa kiintiön lisäksi se, että uuhipalkkion maksaminen EY:ssä edellyttää sitä, että tilalla on vähintään kymmenen uuhua. Meillä 65 prosenttia katraista on tätä pienempiä. Mahdollisuus tuotannon lisäämiseen helpottaa lammastilojen rakennekehitystä, jonka tarve on suuri.

2.6. Viljantuotanto

Viljantuotannolla on keskeinen merkitys maamme maataloustuotannossa. Viime vuosina tuotannossa olleesta peltopinta-alasta noin puolet on ollut viljalla. Vuonna 1992 viljantuotantoa harjoitti päätuotantosuuntanaan noin 17 000 tilaa. Noin kaksi kolmannesta tiloista oli kooltaan alle 20 hehtaaria.

Valiokunta toteaa, että kasvinviljelytilojen lukumäärä on 1980-luvulta lähtien alentunut selvästi vähemmän kuin kotieläintilojen määrä, mikä osittain johtuu siitä, että monella tilalla on siirrytty karjattomasta tuotannosta osa-aikaiseen viljelyyn, etenkin 1980-luvulla, jolloin muilla elinkeinoilla oli huomattavasti paremmat edellytykset ottaa vastaan maataloudesta osittain luopuvia viljelijöitä.

Valiokunta toteaa, että viljantuotannon maantieteellinen painopiste Suomessa sijoittuu alueelle, jossa tuotanto jäisi EU-jäsenyydessä luonnonolosuhteista johtuvia eroja korvaamaan tarkoitettun LFA-tuen ulkopuolelle. Edellä on kuitenkin todettu, että EU:ssa viljantuotannon satotaso on yleisesti noin kaksi kertaa korkeampi kuin Suomessa. Jäsenyyteen siirryttäessä viljanviljelyn kustannuksissa ei myöskään tapahdu vastaavassa määrin kustannussäästöjä kuin kotieläintaloudessa. Hallituksen esityksestä ilmeneekin, että jo jäsenyydestä neuvoteltaessa maatalouden ympäristötukea on pidetty eräänä keskeisenä tukena helpotettaessa suomalaisten maatalojen sopeutumista yhteisön markkinointijärjestelmän mukanaan tuomaan hintatasoon. Valiokunnan saamasta selvityksestä on käynyt ilmi, että ympäristötukea on tarkoitus maksaa korkeampana Etelä-Suomessa, jossa viljely on intensiivistä. Ympäristötuen saaminen edellyttää viljelijöiden sitoutumista tilakohtaisiin ympäristöohjelmiin, joissa viljelyn tehokkuutta ja viljelymenetelmiä rajoitetaan. Valiokunta kiinnittääkin huomiota siihen, että tuen vaikutukset tulomuodostuksen kannalta tulevat riippumaan ohjelmien tuotannolle asettamista rajoituksista.

2.7. Puutarhatalous

Puutarhataloudella on maassamme huomattava merkitys työllistäjänä ja erityisesti haja-asutusalueiden elinkeinona. Erityinen merkitys puutarhataloudella on Ahvenanmaalla. Puutarhayrityksiä on maassamme noin 10 000. Viljelytuotannon arvo on 2,1 miljardia markkaa ja koko puutarhatuotannon arvo vihertuotanto mukaan lukien noin 5 miljardia markkaa. Puutarhatuotanto on hyvin työvoimavaltainen elinkeino ja sen työllistävä vaikutus on kaikkiaan noin 40 000 henkilötyövuotta, josta viljelytuotannon osuus on noin puolet. Puutarhatuotanto voidaan jakaa kasvihuonetuotantoon, avomaan vihanneviljelyyn sekä hedelmä- ja marjanviljelyyn.

Valiokunnan hankkimasta selvityksestä on käynyt ilmi, että vaikeimmat sopeutumisongelmat yhteisöjärjestelmään siirryttäessä aiheutuisivat puutarhataloudessa Suomen EU-maita korkeammasta hintatasosta ja lyhyemmästä kasvukaudesta, erilaisesta tuotantorakenteesta, elinkeinon pääomavaltaisuudesta sekä erilaisista markkinajärjestelmistä. Koska neuvotteluissa tavoiteltua kymmenen vuoden siirtymäaikaa tuontisuojaan ei saatu, valiokunta katsoo, että näiden ongelmien ratkaiseminen ja suomalaisen

puutarhatalouden kilpailukyvyn turvaaminen edellyttää liittymisopimuksessa sovittujen tukijärjestelyiden soveltamista puutarhatalouteen. Saadun asiantuntijaselvityksen mukaan osa puutarhatalouden hintatason sopeuttamiseksi ja luonnonerojen korvaamiseksi suunnitelluista tuista on EU:n osarahoittamaa LFA-sekä ympäristömaatalouden tukea, osa kansallista siirtymäkauden tukea ja pohjoista tukea. Tuotannon rakenteita ja korkean korkotason vaikutusta on tarkoitus sopeuttaa muun muassa investointitukien sekä luopumistukien avulla. Näiden erityisjärjestelyiden lisäksi käytettävissä ovat periaatteessa EY:n puutarhatuotteiden markkinajärjestelmien mukaiset tuet, muun muassa tuki tuottajajärjestöjen yhteenliittymien perustamiseen.

2.8. Porotalous

EU:ssa porotalous luetaan maatalouteen ja siihen sovelletaan yhteistä maatalouspolitiikkaa koskevia säännöksiä. Käytännössä tämä merkitsee muun muassa sitä, että yhteisön rakennetukia voidaan hyödyntää myös porotaloutta tuettaessa. Toisaalta porotalouden kansallisiin tukiin sovelletaan yhteisön valtiontuki- ja muita kilpailusääntöjä, mikä valiokunnan saaman selvityksen mukaan johtaa siihen, että tukien enimmäismääriä on eräiltä osin alennettava.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan jäsenyyttä koskevissa valmisteluissa on porotalouden osalta lähdetty siitä, että ensisijaisesti pyritään hyödyntämään yhteisön osarahoittamat tuet ja vasta toissijaisesti maksettaisiin kansallista tukea. Valiokunta pitää tätä lähtökohtaa taroituksenmukaisena.

3. Eräitä huomioita

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan luonnonmukaiselle tuotannolle on neuvottelutulojen pohjalta suunniteltu maksettavaksi vuonna 1995 kansallista siirtymävaihetukea ja EU:n osarahoittamaa ympäristömaatalouden tukea. Lisäksi luonnonmukaista tuotantoa koskeviin ohjelmiin on mahdollista saada tavoitteen 5 b mukaista rahoitusta. Luonnonmukaisen tuotannon neuvontaa, tutkimusta ja kehittämistä on tarkoitus tukea edelleen valtion talousarviossa osoitetuilla määrärahoilla. Valiokunta katsoo, että edellä mainitut tukimuodot ja uusi luonnonmukaista tuotantoa koskeva lainsäädäntö luovat hyvät edellytykset luonnonmukaisesti tuotettu-

jen maataloustuotteiden markkinaosuuksien kasvattamiselle. Valiokunta toteaa, että saadun asiantuntijaselvityksen mukaan luonnonmukaisen tuotannon osuuden viljelyalasta tulisi kasvaa vähintään 10 prosenttiin, jotta kotimaisen kysynnän ja laajenevan viennin tarpeet voitaisiin tyydyttää.

Hallituksen esityksen mukaan maatilatalouden kehittämisrahastoa on tarkoitus käyttää yhteisön osarahoitteisen tuen pääasiallisena kansallisenä rahoituslähteenä tavoitteen 5 a tukien osalta. Mikäli rahoitustoiminnassa aiotaan ylläpitää samaa tukitasoa kuin nykyisissä unionin jäsenmaissa, se edellyttäisi kehittämisrahaston toiminnan osalta selvää painopisteen muutosta lainoituksesta avustuksiin. Valiokunta kiinnittää esityksen mukaisesti huomiota siihen, että tuoloin rahaston toiminta pitkällä aikavälillä vaikeutuisi, koska rahaston vuotuiset tulot vähenisivät.

Hallituksen esityksessä on tuotu esiin myös maatilojen velkaantuminen. Maatilojen vieraan pääoman kanta on noin 26 000 miljoonaa markkaa. Esityksen mukaisesti valiokunta korostaa sitä, että maatalouden rakennekehitystä arvioitaessa on vapautuvan tuotantokapasiteetin ohella kiinnitettävä erityistä huomiota maatilojen velkaantumiskehitykseen.

Lakiehdotuksessa luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain muuttamisesta lisättäisiin lain 2 §:ään uusi 14 kohta, joka mahdollistaisi korkotukilainojen antamisen kasvihuoneyritysten ja avomaan puutarhaviljelmien tuotannollisista investoinneista johtuvien luottojen ja käyttöpääomaluottojen vakauttamiseen. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että Kera Oy ei ole niiden yritysten joukossa, joiden myöntämille luotoille maksetaan korkotukea. Valiokunta pitää tärkeänä, että sikäli kuin mainitut tässä tarkoitetut Kera Oy:n myöntämät luotot ovat markkinakorkoisia, maa- ja metsätalousministeriön asianomainen hallinnonala valtuutetaan valtion talousarvioesityksen kyseessä olevassa määrärahamomentissa maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä määrättävin perustein myöntämään samanlaisia korkoavustuksia vastaavin ehdoin myös Kera Oy:n myöntämille luotoille.

Valiokunta on 26.4.1994 antaessaan hallintovaliokunnalle lausunnon valtioneuvoston maa-seutupoliittisesta selonteosta (MmVL 2) pitänyt tärkeänä sitä, että maamme elintarviketuotannossa pyritään entistä enemmän tuottamaan eri-

koist tuotteita massatavaroiden asemesta, jolloin tuotannollisen erikoistumisen ohella markkinointikanavien aukaiseminen on avainasemassa. Valiokunta pitääkin tärkeänä esitykseen sisältyvää ehdotusta maa- ja metsätaloustuotteiden jalostuksen ja markkinoinnin tuen käyttöön ottamisesta. Tukijärjestelmän tavoitteena on helpottaa maataloustuotteiden käsittelyn, jalostuksen ja markkinoinnin kehittämistä ja järjeistämistä.

4. Pykäläkohtaiset huomautukset ja muutosehdotukset

1. Laki maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä

1 ja 2 §. Lain 2 §:ssä on säännöksiä lain soveltamisalasta. Valiokunta katsoo, että myös 1 §:n 2 ja 3 momentin säännökset ovat lain soveltamisalaa koskevia säännöksiä. Valiokunta ehdottaakin säännösten selkeyttämiseksi 1 §:n 2 ja 3 momentin siirtämistä 2 §:n 1 ja 2 momentiksi, jolloin esityksen mukaiset 2 §:n 1, 2 ja 3 momentti siirtyvät 3, 4 ja 5 momentiksi. Lisäksi valiokunta ehdottaa edellä siirrettyihin 2 §:n 1, 2 ja 3 momenttiin tehtäväksi eräitä siirrosta aiheutuvia täsmennyksiä ja edellä siirrettyyn 2 §:n 5 momenttiin lisättäväksi siitä puuttuvat säädöskokoelmanumerot.

10 §. Valiokunta ehdottaa pykälän sisällön selkeyttämistä pitäen lähtökohtana sitä, että avustusta myönnettäisiin oikeuskelpoisille yhteisöille.

13 §. Valiokunnan maa- ja metsätalousministeriöstä saaman selvityksen mukaan 2 momentin mukaisia säännöksiä ei ole tarkoitetuksenmukaista vielä sisällyttää lakiin, koska tukea koskevat jatkoneuvottelut ovat vielä kesken. Valiokunta ehdottaa 2 momentin poistamista.

14 §. Valiokunta ehdottaa kielellisen täsmennyksen tekemistä 1 momenttiin.

15 §. Valiokunta ehdottaa 2 momenttiin lisättäväksi siitä puuttuvan säädöskokoelmanumeron.

19 §. Kuntaliitot on vuoden 1993 alussa voimaan tullella kunnallislain 11 luvun muutoksella muutettu kuntayhtymiksi. Valiokunta ehdottaa 3 momenttiin tehtäväksi asiaa koskevan muutoksen. Valiokunta ehdottaa lisäksi kyseisen momentin kielellistä selkeyttämistä ja maa- ja metsätalousministeriöstä saamansa selvityksen perusteella tuen saajana mainittaviksi myös valtio, kunta tai kuntayhtymä taikka näiden virasto.

21 §. Valiokunta pitää tarpeellisena täsmentää pykälän mainintaa siirtymäkaudesta viittauksella liittymisasiakirjan asianomaiseen määräykseen.

22 §. Maa- ja metsätalousministeriöstä saamansa selvityksen perusteella valiokunta ehdottaa pykälään lisättäväksi pykälän perusteluihin liittyviä täsmennyksiä.

25 §. Valiokunta ehdottaa 1 momenttiin tehtäväksi kielellisiä täsmennyksiä.

26 §. Valiokunta ehdottaa 2 momenttiin tehtäväksi kielellisen täsmennyksen.

28 §. Valiokunta ehdottaa 6 momenttiin sisältyvän säännösviittauksen oikaisemista edellä 2 §:n kohdalla esitetyn muutosehdotuksen mukaiseksi.

32 §. Valiokunta ehdottaa 1 momentin viimeistä virkettä täsmennettäväksi kielellisesti.

35 §. Valiokunta ehdottaa 1 momentin säännöksiä väljennettäväksi siten, että muutkin vaadittavan pätevyyden omaavat henkilöt kuin rakennustarkastajat voisivat suorittaa momentissa tarkoitettuja tarkastuksia.

Lisäksi valiokunta ehdottaa 2 momenttia muutettavaksi siten, että myös muu kunnan tehtävään osoittama viranomaislain kuin rakennustarkastaja olisi velvollinen avustamaan eräissä tapauksissa lain täytäntöönpanossa.

36 §. Valiokunta ehdottaa otsikon täsmentämisestä vastaamaan pykälän sisältöä. Lisäksi valiokunta ehdottaa pykälän ensimmäisen virkkeen erottamista erilliseksi momentiksi sekä pykälään lisättäväksi uuden 3 momentin, joka ulottaisi uuden 2 momentin säännöksen koskemaan myös muutoin salassa pidettäviä tietoja.

39 §. Pykälä ehdotetaan poistettavaksi perustuslakivaliokunnan lausunnosta ilmenevistä syistä, jolloin myös esityksen mukaisten 40—53 §:n numerojärjestys muuttuisi.

39 § (40 §). Valiokunta ehdottaa pykälään lisättäväksi siitä puuttuvan säädöskokoelmanumeron.

41 § (42 §). Valiokunta ehdottaa pykälän otsikon kielellistä täsmentämistä.

42 § (43 §). Edellä 39 §:n kohdalla ehdotetun muutoksen johdosta pykälän 1, 2 ja 4 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi muutoksia eräisiin pykäläviittauksiin.

44 § (45 §). Ehdotetussa pykälässä on rikoslain avustusrikoksiin viittaava säännös. Mainitut rangaistussäännökset ovat rikoslain 29 luvun 5—8 §:ssä. Valiokunta ehdottaakin pykälästä poistettavaksi viittaukset rikoslain 29 luvun 9 §:ään. Tässä ensiksi mainitut rikoslain pykälät

koskevat muuhun kuin henkilökohtaiseen kuluutukseen myönnettyyn tukeen kohdistuvaa avustuspöytäkirjasta ja sellaisen tuen väärinkäyttäjää. Valiokunta ehdottaa säännöksen sisällön täsmentämistä tältä osin. Lisäksi valiokunta pitää tarpeellisena lisätä momenttiin viittauksen rikoslain 36 luvun 1—3 §:n säännöksiin petoksesta.

46 § (47 §). Valiokunta ehdottaa 1 momenttiin otettuja säännöksiä tietojen saannista ja luovutuksesta täsmennettäväksi. Lisäksi valiokunta ehdottaa 2 momentista tarpeettomana poistettavaksi ilmaisen ”Samoin muun lainsäädännön esittäjä”.

47 § (48 §). Edellä 2 ja 39 §:n kohdalla ehdotettujen muutosten johdosta valiokunta ehdottaa oikaisuja pykälän pykäläviittauksiin.

48 § (49 §). Valiokunta ehdottaa pykälän otsikkoa täsmennettäväksi ja puuttuvan säädöskokoelmanumeron lisäämistä 2 momenttiin. Lisäksi valiokunta ehdottaa 1 momenttiin sisältyvän pykäläviittauksen poistamista tarpeettomana.

50 § (51 §). Valiokunta ehdottaa pykälän ja sen otsikon kielellistä täsmentämistä.

51 § (52 §). Valiokunta ehdottaa pykälän selkiyttämistä ja täsmentämistä. Pykälä kattaisi vahingonkorvauslain 5 luvusta poiketen aina myös niin sanotun puhtaan varallisuusvahingon. Toisessa momentissa säädettäisiin selvyyden vuoksi, että valtiolle syntynyt EY-tuen palautusvelvollisuus on myös korvattava vahinko. Pykälän 3 momenttiin tulisi standardiviittaus vahingonkorvauslain 2 ja 6 lukuun. Vahingonkorvauslain muiden osien sovellettavuus riippuisi osapuolten välisen oikeussuhteen luonteesta ja ratkaistaisiin yleisten periaatteiden mukaan. Sama koskisi vahingonkorvausvastuun huolimattomuuskriteerin merkitystä.

53 § (uusi). Valiokunta ehdottaa 53 §:ään otettavaksi säännökset lain soveltamisesta Ahvenanmaalla.

2. Laki maaseutuelinkeinolain muuttamisesta

4 §. Valiokunta ehdottaa momentin 8 kohtaan lisättäväksi maininnan lainkohdan numerojärjestyksestä. Valiokunta ehdottaa lisäksi momentin 10 kohtaan sisältyvää liittymisasiakirjamääritelmää täsmennettäväksi. Viittaus pöytäkirjaan n:o 6 ehdotetaan tarpeettomana poistettavaksi.

16 §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi esityksen perustelujen mukaisesti siten, että säännöksessä otettaisiin huo-

mioon osituksesta johtuvaa lunastusosuuden maksamista varten myönnettävät maanostolainat.

3. Laki porotalouslain muuttamisesta

1 §. Valiokunta ehdottaa pykälään tehtäväksi kielellisen täsmennyksen.

2 ja 7 § (uusi). Valiokunta ehdottaa 2 §:n 2 momenttiin otettaviksi ehdotettujen säännösten sijoittamista uutena 4 momenttina lain 7 §:ään, koska ehdotetuilla säännöksillä on asiayhteys viimeksi mainitussa pykälässä oleviin säännöksiin.

Voimaantulosäännös. Muutettavan lain mukaisia korkoja on tarkoitus soveltaa samalla tavoin sekä lainojen myyntihintoihin että valtion myyntihintasaamisiin. Myyntihintasaamisten korkoja koskeva siirtymäsäännös ehdotetaan liittäväksi 3 momenttiin.

4. Laki luontaiselinkeinolain muuttamisesta

1 §. Valiokunta ehdottaa pykälään tehtäväksi kielellisen täsmennyksen.

5 ja 7 § (uusi). Valiokunta ehdottaa 5 §:n 2 momenttiin otettavaksi ehdotettujen säännösten sijoittamista uutena 4 momenttina lain 7 §:ään, koska ehdotetuilla säännöksillä on asiayhteys viimeksi mainitussa pykälässä oleviin säännöksiin.

Voimaantulosäännös. Muutettavan lain mukaisia korkoja on tarkoitus soveltaa samalla tavoin sekä lainojen myyntihintoihin että valtion myyntihintasaamisiin. Myyntihintasaamisten korkoja koskeva siirtymäsäännös ehdotetaan liittäväksi 3 momenttiin.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvät viides ja kuudes lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomina ja

että hallituksen esitykseen sisältyvät ensimmäinen, toinen, kolmas ja neljäs lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki

maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

1 §

Tavoitteet

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

(2 ja 3 mom. poist.)

Tällä lailla myös täydennetään tukijärjestelmiä koskevaa Euroopan yhteisön lainsäädäntöä sikäli, kuin jäsenvaltiolle annetaan siihen mahdollisuus tai sitä jäsenvaltiolta edellytetään. (4 mom. hallituksen esityksessä)

2 §

Soveltamisala

Edellä 1 §:n 1 momentissa mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi tämän lain nojalla on mah-

dollista ottaa käyttöön Euroopan yhteisön tukijärjestelmiä siten kuin jäljempänä säädetään. (Uusi)

Tässä laissa säädetään sellaisista Euroopan yhteisön tukijärjestelmistä 1 §:n 1 momentin tarkoituksiin, joiden rahoitukseen osallistuvat sekä Euroopan maatalouden tuki- ja ohjausrahasto että jäsenvaltio. Laki koskee sekä yhteisön että Suomen rahoitusosuutta tuesta. Suomen rahoitusosuus voi olla sekä valtion että muun julkisyhteisön myöntämää tukea. (Uusi)

Tämä laki koskee lisäksi rakennerahastojen päämääristä ja tehokkuudesta ja niiden toiminnan yhteensovittamisesta keskenään sekä Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2052/88 ja sitä täydentävän Euroopan yhteisön lainsäädännön täytäntöönpanoa siltä osin, kuin se koskee:

(1—9 kohta kuten hallituksen esityksessä)

(4 mom. kuten 2 mom. hallituksen esityksessä)
 Uusjakojen sekä kuivatus- ja vesihuoltohankkeiden tukemisesta on voimassa, mitä uusjakojen tukemisesta annetussa laissa (24/81) sekä valtion osanotosta eräiden maa- ja vesirakennustöiden kustannuksiin annetussa laissa (433/63) säädetään, jollei tästä laista muuta johdu. (3 mom. hallituksen esityksessä)

3 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Maatilayritysten tuki

4—8 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 luku

Maatilatalouden toimintaedellytysten parantaminen

9 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

10 §

Yhteenliittymän käynnistysavustus

Neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2328/91 14 artiklassa tarkoitettua avustusta voidaan myöntää *sellaista viljelijöiden tilojen yhteenliittymää varten, jonka viljelijät ovat perustaneet edistämään mainitun asetuksen 14 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetuin menetelmin osakastilojen tuotantokustannusten alenemista, vaihtoehtoisia tuotantotapoja tai ympäristönsuojelua. Yhteenliittymän tulee olla oikeudelliselta muodoltaan avoin yhtiö tai rekisteröity yhdistys taikka muu oikeuskelpoinen yhteisö.* Valtioneuvosto määrää tarkemmin avustettavaksi hyväksyttävistä kustannuksista ja käynnistystuen kestosta.

11 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 luku

Tuotantoon ja metsitykseen liittyvät tuet

12 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

13 §

Tuki pysyvän luonnonhaitan korvaamiseksi

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

(2 mom. *poist.*)

(2 mom. kuten 3 mom. hallituksen esityksessä)

14 §

Maatalouden ympäristötuki

Neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2078/92 *täytäntöönpanosta* vastaa maa- ja metsätalousministeriö. Maa- ja metsätalousministeriö valmistelee asetuksen tarkoittamat maatalouden ympäristöohjelmat ja niiden toimeenpanon yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

15 §

Metsityksen ja metsänparannuksen tuki

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Metsänparannustöiden tukemisesta säädetään metsänparannuslaissa (140/87). Pellon metsittämistä koskevan tuen enimmäismäärästä sekä yleisistä ehdoista päättää valtioneuvosto. Maa- ja metsätalousministeriö antaa tarvittaessa tarkemmat ohjeet tukijärjestelmän toimeenpanosta kuultuaan ympäristöministeriötä.

16 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 luku

Ammattitaidon edistäminen

17 ja 18 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

6 luku

Maa- ja metsätaloustuotteiden jalostuksen ja markkinoinnin tuki

19 §

Tuen saaja

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Valtio, kunta tai kuntayhtymä, näiden virasto tai laitos taikka näiden pääosin omistama yritys tai muu yhteisö voi olla tuen saajana ainoastaan tutkimushankkeisiin liittyvissä investoinneissa.

(4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

20 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

21 §

Tuen ohjaaminen

Sen lisäksi, mitä 19 §:ssä tarkoitetuissa neuvoston asetuksissa tuen myöntämisen edellytyksistä ja tarkoituksesta säädetään, mainittuja neuvoston asetuksia Suomessa toteutettaessa ja hankkeita ohjelmaan esitettäessä on etenkin *Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehtyyn sopimukseen kuuluvan liittymisasiakirjan 137 artiklan 3 kohtaan perustuvan siirtymäkauden aikana* erityisesti kiinnitettävä huomiota yritysten kannattavan toiminnan edellytyksiin sekä siihen, miten hankkeen toteuttaminen alueellisesti vaikuttaa alkutuotannossa toimivien maatalousyrittäjien toimeentulomahdollisuuksiin, samoin kuin ympäristövaikutuksiin.

22 §

Sitoutuminen suunnitelmaan

Neuvoston asetusten (ETY) N:o 866/90 ja 867/90 mukaista suunnitelmaa laadittaessa on asian luonteeseen sopivalla tavalla *tuotannonaloittain* selvitettävä *alalla* toimivien yrittäjien ja yritysten investointisuunnitelmat sekä arvioitava niiden toteuttamiskelpoisuus, *ajoittuminen ja yrittäjien valmius niiden toteuttamiseen.*

23 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

7 luku

Tuottajaryhmien tukeminen

24 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

25 §

Tuki muiden tuottajajärjestöjen perustamiseen

Neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 1360/78 tarkoitettua käynnistysavustusta myönnetään sellaisille tunnustetuille tuottajajärjestöille, joiden tarkoituksena on parantaa Suomessa tuotettujen maataloustuotteiden pääsyä markkinoille samoin kuin maataloilla jalostettujen tuotteiden tai palvelujen markkinointia. Tukea ei myönnetä *tuotannonalalle*, jota ei ole erikseen hyväksytty kysymyksessä olevaan tukeen oikeutetuksi. Val-

tioneuvosto päättää niistä toimenpiteistä, joihin on ryhdyttävä, jotta *tuotannonala* hyväksyttäisiin tukikelpoiseksi.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

8 luku

Ohjelmaperusteinen tuki

26 §

Tuen tavoitteet

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Myönnettäessä tukea 1 momentissa tarkoitettuja alueita varten tämän lain nojalla on edellä mainitussa neuvoston asetuksessa ja sen nojalla annetuissa neuvoston asetuksissa säädetyn lisäksi Suomessa erityisesti kiinnitettävä huomiota alueiden tasapainoiseen kehittämiseen, maaseutuyrittäjien toimeentulomahdollisuuksien parantamiseen, palvelujen oikeudenmukaiseen saatavuuteen sekä elinkeinojen tukemisen avulla saavutettavaan alueelliseen hyvinvointiin. Tukea suunnattaessa on erityisesti kiinnitettävä huomiota alueiden omiin luontaisiin voimavaroihin sekä ympäristönsuojeluun ja maisemanhoitoon. Tuen on mahdollisimman tehokkaasti vahvistettava myös niitä päämääriä, joita tässä laissa tarkoitettuja tukia koskevissa *tuotannonalasuunnitelmissa* ja -ohjelmissa kyseisille tuille on asetettu.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

27 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

28 §

Tuet ja niiden kohteet

(1—5 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Edellä 1—5 momentissa sekä 26 ja 27 §:ssä säädettyä on sovellettava myös muihin 2 §:n 2 momentissa tarkoitettun rahaston ohjausosastosta rahoitettaviin ohjelmaperusteisiin tukiin.

29 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

9 luku

Erityiset säännökset

30 ja 31 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

32 §

Viranomaiset

Tämän lain täytäntöönpanosta huolehtivat maa- ja metsätalousministeriö, maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus, maaseutuelinkeinopiirit ja kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset. Maa- ja metsätaloustuotteiden jalostuksen ja markkinoinnin tukea koskevalta osalta tämän lain täytäntöönpanosta huolehtii myös kauppa- ja teollisuusministeriö. Maatalouden ympäristötuen täytäntöönpanosta huolehtii maa- ja metsätalousministeriö yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa. *Täytäntöönpanoon kuuluvia tehtäviä suorittavien viranomaisten välisestä tehtävien jaosta säädetään tarkemmin asetuksella.*

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

33 ja 34 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

35 §

Rakentamiseen liittyvän tuen valvonta

Sen lisäksi, mitä 34 §:ssä säädetään, rakentamiseen myönnettyjen avustusten, korkotuen sekä valtionlainojen käytön valvomiseksi ja maksamisen edellytysten toteamiseksi on rakennuspaikalla pidettävä rakennuslupapäätöksessä määrätty tarkastukset sekä muutoin tarpeelliseksi katsottuja tarkastuksia. Tarkastukset suorittaa rakennuttajan kustannuksella kunnan rakennustarkastaja tai rakennuslupapäätöksessä määrätty henkilö. *(Poist.) Tarkastuksen voi suorittaa myös muu pätevä henkilö, jonka maaseutuelinkeinopiiri hyväksyy.*

Rakennustarkastaja tai muu kunnan tehtävään osoittama viranomainen on velvollinen myös muissa kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa kunnan alueella avustamaan tämän lain täytäntöönpanossa suorittamalla etuuden haki-
jan kustannuksella rakennusten arviointeja, tarkastuksia ja muita toimialaansa kuuluvia tehtäviä.

36 §

Luottolaitoksissa suoritettava valvonta

Tämän lain mukaisia lainoja myöntävien luottolaitosten on valvottava, että lainat nostetaan lainasta annetun maaseutuelinkeinoviranomaisen lausunnon mukaisesti. *(Poist.)*

Lainan myöntänyt luottolaitos on velvollinen antamaan maa- ja metsätalousministeriölle yksilöidystä pyynnöstä sellaisia tietoja, jotka ovat tarpeen sen selvittämiseksi, onko lainan hakija ollut tuen tarpeessa. Se on myös velvollinen antamaan maa- ja metsätalousministeriölle tai sen valtuuttamalle henkilölle ne tiedot ja tarkastettavaksi ne asiakirjat, jotka tarvitaan sen toteamiseksi, onko lainaehdot ja asianomaisia Euroopan yhteisön säädöksiä, tätä lakia ja sen nojalla annettuja säädöksiä ja määräyksiä muutoin noudatettu. (Uusi)

Mitä 2 momentissa säädetään, koskee myös muuten salassa pidettäviä tietoja. (Uusi)

37 ja 38 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

39 §

(Poist.)

39 § (40 §)

Pysyvän luonnonhaitan korvaamista koskevan tuen lakkauttaminen ja takaisinperiminen

Edellä 12 §:ssä tarkoitetun tuen osalta ensisijaisesti noudatetaan, mitä 33 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa neuvoston asetuksissa säädetään väärin perustein myönnetystä hehtaari- ja kotieläinperusteisesta tuesta. Vaikka tukea ei niiden perusteella perittäisikään takaisin, voidaan kyseinen tuki kuitenkin lakkauttaa tai periä jo maksettu tuki takaisin noudattaen, mitä maaseutuelinkeinon tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetun lain (1336/92) 7 §:ssä säädetään.

40 § (41 §)

(Kuten hallituksen esityksessä)

41 § (42 §)

Muun kuin 39 ja 40 §:ssä tarkoitettun tuen lakkauttaminen ja takaisinperiminen

(1—5 mom. kuten hallituksen esityksessä)

42 § (43 §)

Takaisinperimisen ja irtisanomisen seuraamukset

Jos valtionlaina irtisanotaan 41 §:n 1 tai 2 momentin nojalla, voidaan lainansaajalta lisäksi periä 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua korkoetuutta vastaava määrä takaisin siten, kuin valtioneuvosto tarkemmin määrää.

Jos tuen saaja on tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta menettänyt 41 §:n 1 momentin mukaisesti muiden kuin 13—16 §:ssä tarkoitettujen tuen osalta, voidaan takaisin perittävää määrää korottaa enintään 20 prosentilla taikka, mikäli kysymys on erittäin törkeästä menettelystä, enintään 100 prosentilla.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Valtiolle 41 §:n nojalla takaisin perittävät tuet tai maksettavaksi määrättävät muut suoritukset saadaan periä ulosottoin siinä järjestyksessä, kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoin annetussa laissa (367/61) säädetään, mahdollisen muutoksenhaun estämättä. Valitusviranomaisen voi kuitenkin määrätä ulosoton keskeytettäväksi siksi, kunnes asia on lainvoimaisesti ratkaistu.

43 § (44 §)

(Kuten hallituksen esityksessä)

44 § (45 §)

Rikosoikeudelliset seuraamukset

Rangaistus tässä laissa tarkoitettuun *muuhun kuin henkilökohtaiseen kulutukseen myönnettyyn tukeen* kohdistuvasta avustuspetoksesta ja *tällaisen tuen väärinkäytöstä* säädetään rikoslain 29 luvun 5—8 §:ssä ja rangaistus petoksesta rikoslain 36 luvun 1—3 §:ssä.

45 § (46 §)

(Kuten hallituksen esityksessä)

46 § (47 §)

Tietojensaanti ja luovutus

Riippumatta siitä, mitä henkilörekisterilaissa (471/87) tai muualla laissa henkilötietojen luovuttamisesta säädetään, on tätä lakia täytäntöönpanevilla viranomaisilla oikeus saada *muilta viranomaisilta tässä laissa tarkoitettua tukea koskevan asian käsittelemiseksi tarpeellisia tietoja henkilöstä, jota asia koskee. Tiedonsaanti koskee myös sellaisia tietoja, jotka yksityistä liike- tai ammattitoimintaa, kirjanpitoa, verotusta, tai yksityisen taloudellista asemaa koskevana olisi muutoin pidettävä salassa. Tukea myöntävä viranomainen voi edellyttää hakijalta tai saajalta selvitystä terveydentilasta siltä osin kuin sillä on merkitystä elinkeinon harjoittamisen kannalta ja sellaisen selvityksen pyytämistä kysymyksessä olevassa tapauksessa muutoin on perusteita.*

(*Poist.*) Maa- ja metsätalousministeriöllä, kauppa- ja teollisuusministeriöllä sekä ympäristöministeriöllä on oikeus luovuttaa Euroopan yhteisöjen asianomaisille toimielimille sellainen 32 §:ssä tarkoitettujen viranomaisten tätä lakia soveltaessaan saama, *muutoin* salassa pidettävä tieto, joka on tarpeen valvottaessa, että Euroopan yhteisön lainsäädäntöä on noudatettu myönnettäessä tukea, jonka rahoittamiseen yhteisö on osallistunut.

47 § (48 §)

Viittaussäännös

Tätä lakia täytäntöönpantaessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetun lain 2 §:n 4 momentissa, 4 §:ssä, 6 §:n 1 momentissa, 8 §:n 5 momentissa sekä 11 ja 12 §:ssä säädetään. Lisäksi tämän lain 12—14 §:ssä tarkoitettuun tukeen sovelletaan myös edellä mainitun lain 3 ja 5 §:ää sekä 6 §:n 2 ja 3 momenttia. Sanotun lain 9 §:ää sovelletaan niin ikään tätä lakia täytäntöönpantaessa, kuitenkin edellä 46 §:n 2 momentissa säädetty poikkeuksin.

48 § (49 §)

Muutoksenhaku

Ratkaisuihin, joita tehdään 13 ja 14 §:ssä säädetystä tuesta, sovelletaan, mitä maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetun lain (*poist.*) 10 §:ssä säädetään.

Oikeuteen hakea muutosta ratkaisuihin, jotka koskevat 15, 16 ja 26 §:ssä tarkoitettuja tukia, sovelletaan, mitä asiasta metsänparannustöiden osalta metsänparannuslaissa *varhaiseläkkeiden* osalta maatalousyrittäjien luopumistuesta annetussa laissa (/), uusjakojen osalta uusjakojen tukemisesta annetussa laissa ja kuivatustöiden tukemisen osalta valtion osanotosta eräiden maa- ja vesirakennustöiden kustannuksiin annetussa laissa tai niitä vastaavassa uudessa laissa säädetään. *Muutoin* tämän lain nojalla annettuihin ratkaisuihin haetaan muutosta siten, kuin maaseutuelinkeinoina mukaisiin päätöksiin haetaan muutosta. Muutosta ei kuitenkaan saa hakea sellaiseen tuen myöntämistä koskevaan ratkaisuun, jossa tuen määrän ja ehdot ratkaisee Euroopan yhteisöjen toimielin yksittäistä tuensaajaa sitovasti hankkeen tai ohjelman hyväksymisen yhteydessä. Kauppa- ja teollisuusministe-

riön hallinnonalan päätökseen, joka koskee 19 §:ssä tarkoitettua tukea, saa hakea muutosta siten kuin muutoksenhausta yritystuesta annetussa laissa (1136/93) säädetään.

49 § (50 §)

(Kuten hallituksen esityksessä)

50 § (51 §)

Vastuu Euroopan yhteisön säädösten täytäntöönpanosta

Maa- ja metsätalousministeriön asiana on huolehtia siitä, että *pantaessa täytäntöön* tämän lain 2 ja 3 §:ssä tarkoitettuja säädöksiä (*poist.*) noudatetaan Euroopan yhteisön lainsäädäntöä ja että tarvittavat suunnitelmat ja ohjelmat tulevat laadituiksi. Samoin maa- ja metsätalousministeriölle kuuluu tarvittavien selvitysten antaminen sekä edustaminen Euroopan yhteisöjen toimielimissä tässä laissa tarkoitettuja asioita käsiteltäessä.

Tämän lain 19—23 §:n sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 866/90 ja 867/90 *täytäntöönpano* kuuluu sekä maa- ja metsätalousministeriölle että kauppa- ja teollisuusministeriölle. Asetuksella säädetään tarkemmin toimivallan jaosta kysymyksessä olevien ministeriöiden kesken.

51 § (52 §)

Vahingonkorvausvelvollisuus

Joka tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisella menettelyllä aiheuttaa vahinkoa, on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingon.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna vahinkona pidetään myös sitä, että valtio joutuu palauttamaan Euroopan yhteisöltä hankkeeseen saadun

rahoitusosuuden tai sen osan sen johdosta, että hanketta ei voida toteuttaa tai saatava päätökseen jonkun tai joidenkin hankkeen osapuolten toimenpiteiden tai laiminlyöntien takia. (Uusi)

Vahingonkorvauksen sovittelusta sekä korvausvastuun jakautumisesta kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken on voimassa, mitä vahingonkorvauslain (412/74) 2 ja 6 luvussa säädetään. (Uusi)

52 § (53 §)

Tarkemmat määräykset

Paitsi edellä tässä laissa tarkoitetuista seikoista, valtioneuvosto antaa tarkemmat määräykset, sikäli kuin sitä on edellytetty tai määräykset katsotaan tarpeellisiksi Euroopan yhteisön asetuksia Suomessa täytäntöönpantaessa, myös niistä 3 §:ssä tarkoitetuissa Euroopan yhteisön asetuksissa jäsenvaltion päätettäväksi jätetyistä seikoista, joista ei säädetä edellä tässä laissa tai joiden osalta ei valtuutta antaa määräyksiä tai ohjeita ole annettu muulle viranomaiselle taikka joista ei säädetä 2 §:n 3 momentissa tarkoitetuista asioista annetuissa laeissa.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

53 § (uusi)

Soveltaminen Ahvenanmaalla

Siltä osin, kuin asia kuuluu Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan, sovelletaan tämän lain sijasta, mitä Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/91) nojalla asiasta on säädetty.

54 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2.

Laki

maaseutuelinkeinolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 28 päivänä joulukuuta 1990 annetun maaseutuelinkeinolain (1295/90) 10 §, 13 §:n 1 momentti sekä 14, 17, 18 ja 22 §,

sellaisina kuin niistä ovat 13 §:n 1 momentti 10 päivänä syyskuuta 1993 annetussa laissa (805/93), 14 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja 3 päivänä joulukuuta 1993 annetulla lailla (1093/93) ja 22 § osittain muutettuna mainitulla 10 päivänä syyskuuta 1993 annetulla lailla,

muutetaan 1 §:n 1 momentti, 4 §:n 1 momentin 8 ja 9 kohta, 7, 15, 16 ja 19 §, 20 §:n 1 momentti, 21 §, 26 §:n 2 momentti, 28 §:n 3 momentti, 32 §:n 1 momentti, 49 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohta, 50 §, 52 §:n 1 momentin 4 kohta ja 54 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 4 §:n 1 momentin 8 ja 9 kohta, 26 §:n 2 momentti, 28 §:n 3 momentti, 32 §:n 1 momentti ja 54 §:n 2 momentti mainitussa 10 päivänä syyskuuta 1993 annetussa laissa, 7 § ja 49 §:n 1 momentin 5 kohta 20 päivänä heinäkuuta 1992 annetussa laissa (660/92), 15 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja mainitulla 3 päivänä joulukuuta 1993 annetulla lailla, 19 ja 50 § osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla sekä 20 §:n 1 momentti, 21 § ja 52 §:n 1 momentin 4 kohta viimeksi mainitussa laissa, sekä

lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainituilla 20 päivänä heinäkuuta 1992 ja 10 päivänä syyskuuta 1993 annetuilla laeilla, uusi 3 momentti, 4 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 10 kohta, 9 §:ään uusi 2 momentti, lakiin uusi 4 a luku, 49 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 20 päivänä heinäkuuta 1992 annetulla lailla, uusi 7 kohta ja pykälään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, sekä 59 a §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 3 päivänä joulukuuta 1993 ja 5 päivänä tammikuuta 1994 annetuilla laeilla (1092/93 ja 25/94), uusi 4 momentti, seuraavasti:

1 ja 3 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

8) *Keskusrahallitoksella* maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä tarkemmin määrättävää luottolaitostoiminnasta annetun lain (1607/93) mukaista talletuspankkia tai muuta luottolaitosta tai niiden osaa taikka niiden konserniin kuuluvaa yhtiötä;

(9 kohta kuten hallituksen esityksessä)

10) *liittymisasiakirjalla* Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehtyyn sopimukseen kuuluvaa liittymisasiakirjaa.

7, 9 ja 15 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

16 §

Maanostolainoitus

Maanostolainaa voidaan asetuksella tarkem-

min määrättävin perustein myöntää lisäalueen hankintaan enintään 40 prosenttia hyväksyttävästä hankintahinnasta. *Maanostolainaa* voidaan myöntää enintään 70 prosenttia osituksessa viljelijän yksinomaiseen omistukseen jäävästä maatilasta johtuvan tasingon tai lunastusosuuden suorittamista varten sekä enintään 40 prosenttia viljelijän yksinomaiseen omistukseen siirtynyttä maatilaa koskevan lakiosan täydennyksen suorittamista varten.

(2—4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

19—21 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 a luku

Ohjelmiin liittyvä tuki

22 a, 26, 28, 32, 49, 50, 52, 54 ja 59 a §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

3.

Laki**porotalouslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 9 päivänä helmikuuta 1990 annetun porotalouslain (161/90) 1 §, 2 §:n otsikko, 3 §:n 2 momentti, 21 §, 22 §:n 3 momentti, 26 §:n 1 momentti, 27 §:n 3 momentti, 28 §:n 2 momentti ja 30 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohta, näistä 21 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on osittain muutettuna 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1298/90) sekä 22 §:n 3 momentti ja 26 §:n 1 momentti mainitussa 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa, sekä

lisätään 7 §:ään uusi 3 momentti, 22 §:ään, sellaisena kuin se on 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa, uusi 4 momentti, lakiin uusi 29 a ja 29 b § sekä 30 §:n 1 momenttiin uusi 5 kohta, seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Porotaloutta harjoittavien henkilöiden toimeentulomahdollisuuksien ja elinolosuhteiden parantamiseksi sekä paliskuntien toiminnan tukemiseksi annetaan rahoitustukea ja suoritetaan muita toimenpiteitä siten kuin tässä laissa säädetään ottaen kuitenkin huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksessa ja sen nojalla annetuissa säädöksissä tukitoiminnalle asetetut rajoitukset.

2 §

(*Poist.*)

3 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

7 § (*Uusi*)*Soveltamisalaa koskevat rajaukset*

— — — — —
Tässä laissa tarkoitettua tukea myönnetään ainoastaan maaseutuelinkeinolain 3 §:n 3 momentissa ja 15 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa säädettyin rajoituksin. (*Uusi*)

21, 22, 26, 27, 28, 29 a, 29 b ja 30 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Tämän lain 21 §:n 1 momenttia sovelletaan lain voimaan tultua vahvistettuihin käyttösuunnitelmiin sekä 22 §:n 3 momenttia lain voimaan tultua vireille pantuihin lainhakemuksiin.

4.

Laki**luontaiselinkeinolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun luontaiselinkeinolain (610/84) 1 §, 2 §:n otsikko, 4 §:n 2 momentti, 28 §:n 1 momentti, 29 §:n 3 momentti, 33 §:n 1 momentti, 34 §:n 2 momentti, 36 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 28 §:n 1 momentti, 29 §:n 3 momentti ja 34 §:n 2 momentti muutettuna 28 päivänä joulukuuta 1990 annetulla lailla (1296/90), sekä

lisätään 5 §:ään uusi 3 momentti, 29 §:ään uusi 4 momentti, lakiin uusi 35 a ja 36 §:n 1 momenttiin uusi 7 kohta, seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Luontaiselinkeinoja harjoittavien henkilöiden toimeentulomahdollisuuksien ja elinolosuhteiden

parantamiseksi maan pohjoisilla alueilla annetaan maata, osuuksia ja oikeuksia sekä luottoa ja avustuksia samoin kuin suoritetaan muita toimenpiteitä siten kuin tässä laissa säädetään, ottaen kuitenkin huomioon Euroopan yhteisön pe-

rustamissopimuksessa ja sen nojalla annetuissa
säädöksissä tukitoiminnalle asetetut rajoitukset.

2 §
(Poist.)

4 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

5 § (Uusi)
Erinäiset rajoitukset

— — — — —
Tässä laissa tarkoitettua tukea myönnetään ai-

noastaan maaseutuelinkeinolain 3 §:n 3 momen-
tissa ja 15 §:ssä säädettyin rajoituksin. (Uusi)

28, 29, 33, 34, 35 a ja 36 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös
(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)
Tämän lain 28 §:n 1 momenttia sovelletaan
lain voimaan tultua vahvistettuihin käyttösuunni-
telmiin sekä 29 §:n 3 momenttia lain voimaan tul-
tua vireille pantuihin lainhakemuksiin.

Helsingissä 3 päivänä lokakuuta 1994

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa
ovat ottaneet osaa puheenjohtaja S-L. Anttila,
varapuheenjohtaja Iivari, jäsenet Järvelähti, Kalli,
Koistinen, Lahikainen (osittain), Ollila, Polvi-

nen, Rajamäki, Rinne, Saario, Saastamoinen,
Urpilainen ja Westerlund sekä varajäsenet
Björkenheim ja Puhakka.

Vastalause

Esityksessä (HE 164) ehdotetaan Suomen Euroopan unioniin (EU) liittymisen johdosta säädettäväksi laki maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä, jonka nojalla Euroopan yhteisön osarahoittamia maa- ja metsätalouden rakennetukia voitaisiin ottaa käyttöön ja hallinnoida unioniin liittymisen jälkeen.

Lain valmistelu

Mittava lakikokonaisuus, joka käsittää kuusi lakia, on valmisteltu kiireellä maa- ja metsätalousministeriössä kuulematta lainkaan oikeusministeriötä. Esityksiä ei liioin ole ajanpuutteen takia ehditty toimittaa tarkastettavaksi lainvalmisteluosaston tarkastustoimistoon eikä ministeriön ETA-yksiköllä ole ollut tilaisuutta ottaa

kantaa ehdotuksiin Euroopan yhteisön oikeuden näkökulmasta.

Lainvalmistelullisesti voi pitää myös ongelmana sitä, että ehdotuksissa on otettu kantaa sellaisiinkin lainsäädäntökysymyksiin, jotka ovat yleispäteviä koko EY:n sellaisenaan sovellettavan lainsäädännön edellyttämän kansallisen sääntelyn kannalta.

Ongelmallista on myös se, että ehdotus sisältää yhden rakennerahaston (Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausrahasto) edellyttämät kansalliset säännökset, mutta yhteinen linjaus kahteen muuhun rakennerahastoon (Euroopan sosiaalirahasto, Euroopan aluekehitysrahasto) puuttuu. Rakennerahastoja on kaikkiaan kolme ja niitä puolestaan hallinnoi kymmenen ministeriötä. Tässä yhteydessä jää tulevaisuudessa ratkaistavaksi se, tulisiko kaikkia

rakennerahastoja säädellä yhdellä lailla ja eri ministeriöiden välistä työnjakoa sittemmin erikseen.

Tukijärjestelmien soveltamisesta

Hallituksen esitys lähtee siitä, että kaikki tukijärjestelmät otetaan Suomessa maksimaalisesti käyttöön huolimatta siitä, että niiden vaikutus valtion budjettitalouden kannalta jää negatiiviseksi. Näihin esitettyihin tukitoimiin liittyy suuri osa vapaaehtoisia järjestelmiä, joiden käyttöönotto olisi tullut kyseenalaistaa. Euroopassa on tukijärjestelmiä otettu käyttöön vaihtelevasti.

Maatilojen ja tiloilla toimivien maaseutuyritysten investointituki on pakollinen kaikissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa, kun on kysymys neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2328/91 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista päätoimisista viljelijöistä.

Jäsenvaltio voi rajoittaa investointitukijärjestelmän koskemaan vain perheviljelmäluonteisia viljelmiä. Suomessa voimassa oleva maaseutuelinkeinolain mukainen investointitukijärjestelmä on kuitenkin juuri muutettu koskemaan myös muita kuin perheviljelmiä. Hallitus ei myöskään esitä tilakoon rajoittamista tässä yhteydessä. Esimerkiksi Ruotsissa on ehdotettu investointitukijärjestelmää sovellettavaksi yli 15 peltotehtaan tiloihin.

Suomessa lähdetään lisäksi siitä, että investointitukea ohjataan sekä päätoimisille että osaaikaisille viljelijöille. Lisäksi ehdotetaan, että enimmäistukitasoja ei lainsäädännössä rajoitetaisi, vaan tarvittaessa joitakin rajauksia voitaisiin tehdä pelkästään valtioneuvoston päätöksillä. Useissa muissa Euroopan unionin jäsenmaissa on tuen taso määritetty.

Nuorten viljelijöiden käynnistystuki ja investointituki vastaavat lähestulkoon kaikkien Euroopan unionin jäsenmaiden linjaa 40 vuoden ikärajoineen. Useissa on edellytetty kuitenkin koulutuksellisia valmiuksia.

Suomessa on tarkoitus ottaa käyttöön myös yhteisinvestointituki LFA-alueilla, jotka eivät ole tavoitteen 5 b mukaisia alueita. Tarkemmat määräykset tämänkin tuen ehdoista antaisi valtioneuvosto.

Kaikkein kriittisimminkin Euroopan unionin jäsenvaltiot ovat suhtautuneet seuraaviin tukimuotoihin: kirjanpitoavustus, yhteenliittymän käynnistysavustus, neuvontajärjestöjen tukemi-

nen, lomitus- ja ammattikoulutuksen tukijärjestelmät, jotka ovat vapaaehtoisia, kuten myös maa- ja metsätaloustuotteiden markkinointijärjestelmä.

Nämä edellä mainitut järjestelmät esitetään Suomessa otettavaksi käyttöön ja lisäksi vielä tuottajaorganisaatioiden perustamisen tukeminen, mikä on jäsenvaltiolle toistaiseksi pakollista.

Maatalouden ympäristötuki

Euroopan yhteisön maatalouden ympäristötukijärjestelmästä säädetään ympäristönsuojelun ja maaseudun säilyttämisen kanssa yhteensopivista maatalouden tuotantomenetelmistä annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2078/92. Tukijärjestelmän tavoitteena on vähentää maatalouden harjoittamisesta aiheutuvia ympäristöhaittoja sekä osaltaan turvata viljelijöiden kohtuulliset tulot. Asetus velvoittaa jäsenvaltiota ottamaan tukijärjestelmän käyttöön. Jäsenvaltion on päätettävä puolestaan tuen yleisistä ehdoista ja muun muassa tuen määrästä. Yhteisön tukiosuus on 75 prosenttia tai 50 prosenttia riippuen tavoitealueista (kuusi ja muut). Suomessa ympäristötukijärjestelmä otetaan hallituksen esityksen mukaisesti käyttöön täysimääräisenä.

Valiokunnan mietinnössä todetaan, että LFA-tuen lisäksi EY:n ympäristötukijärjestelmää pidettiin hallituksen neuvotellessa jäsenyydestä keskeisenä tukena, jonka avulla helpotettiin suomalaisten maatilojen sopeutumista yhteisön markkinointijärjestelmään. Toisin sanoen ympäristötuki ohjataan tulotukena maataloudelle.

Maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön yhteinen työryhmä on valmistellut ehdotuksen EU-järjestelmän mukaiseksi maatalouden ympäristötukiohjelmaksi.

Maa- ja metsätalousministeriö esitteli kuitenkin Suomen EU-ministerivaliokunnalle ohjelmaehdotuksen, joka poikkeaa oleellisesti ministeriöiden yhteisesti aiemmin sopimista tavoitteista.

Olenneimmat muutokset koskevat seuraavia kysymyksiä:

1. Vesistöjen varsille perustettavien suojakaistojen leveys

Suojakaistavaatimusten lieventäminen viiden metrin leveydestä kolmeen metriin merkitsee

sitä, että vesistöön kohdistuva fosforikuormituksen vähenemä, jonka alun perin piti olla 10—15 prosenttia, onkin vain noin 5—10 prosenttia.

2. Korkeimmat sallitut lannoitetasot

Ajatuksena on ollut, että EU-asetuksen 2078/92 edellyttämä kriteeri lannoitetaso alentamiseksi voitaisiin toteuttaa.

Maa- ja metsätalousministeriön muokkaa-massa ohjelmassa lannoitteiden ehdottomien ylärajojen taulukko poistettiin. Tämä johtaa siihen, että paikalliset maatalousneuvot ja maatalousviranomaiset voivat sallia tilakohtaisesti miten korkeita lannoitetasoja tahansa.

Alun perin oli arvioitu, että aleneva lannoite-taso johtaisi 5—10 vuoden kuluessa lannoitteista johtuvan fosfori- ja typpikuormituksen alenemiseen kummankin osalta noin 10—15 prosenttia. Maa- ja metsätalousministeriön uusi esitys tar-koittaa pahimmillaan sitä, että vesistöihin koh-distuvassa typen ja fosforin kuormituksessa ei tapahdu laisinkaan vähentymistä.

3. Peltojen talviaikainen kasvipeitteisyys

Työryhmä esitti ympäristötuen ehdoksi, että tilan peltopinta-alasta tai useamman tilan yhteis-pinta-alasta vähintään 30 prosenttia vuoden 1998 alusta olisi talviaikaan kasvien ja kasvijät-teiden peittämää tai hyväksytyllä tavalla keven-netysti muokattua.

Muutetussa esityksessä 50 prosentin vaatimus on poistettu.

Talviaikainen kasvipeitteisyys ja kevennetty muokkaus ovat tehokkaimpia keinoja sekä typpi- että fosforikuormituksen pienentämisessä. Ehdotettu 50 prosentin kasvipeitteisyysvaatimus merkitsee sitä, että sekä typpi- että fosforikuor-mituksessa saavutetaan parhaimmassakin ta-pauksessa korkeintaan 5—10 prosentin vähen-nykset.

4. Muutettujen vaatimusten merkitys

Fosforikuormituksen osalta alkuperäisellä ehdotuksella olisi saavutettu 30—50 prosentin vähenemä 5—10 vuoden aikana.

Typen aiheuttaman kuormituksen vähenemi-nen vesistöihin oli arvioitu myös 30—50 prosen-tiksi.

Näihin arvioihin ei vielä sisälly vaikutuksia, joita olisi saavutettu, jos työryhmän ehdottama

eläinmäärää koskeva rajoitus olisi sisältynyt kansallisesti maksettavan niin kutsutun pohjoin-sen tuen ehtoihin.

Pohjavesien osalta ei saavutettane minkään-laista parannusta, kuten ei myöskään ilmansuo-jelun osalta.

Maatalouden ympäristötukeen on budjetoitu 1,7 miljardia markkaa, josta Euroopan unionin osuus on 850 miljoonaa markkaa. Tästä 1,35 miljardia ohjataan niin kutsuttuna perustukena maataloudelle ympäristötuen nimisenä tulotuke-na. Tuen käyttö esitettyä muodossaan ei johda ympäristöarastusten vähentymiseen eikä myös-kään edistä rakenteellisia uudistuksia maatalou-nessa.

Edellä olevan perusteella katsomme, että maa-talouden ympäristötuen painopiste on jatkossa ohjattava ympäristöä suojelemaan tuotantoon ja tuotantomenetelmiin nyt tapahtuvan tulotuen sijasta.

Luonnonmukainen tuotanto

Maatalouden rakenneuudistus tarvitsee tuekseen useita elementtejä. Yksi niistä on kiistatta luomutuotanto. Siirtyminen perinteisestä tuo-tannosta luonnonmukaiseen tuotantoon on haaste ja mahdollisuus.

Luonnonmukainen tuotanto on kehittynyt Suomessa viimeiset viisi vuotta varsin nopeasti. 1 500 hehtaaria on päästy siirtymävaihealoi-neen 27 000 hehtaariin ja luomuviljelijöitä on tällä hetkellä kaikkiaan 1 700. Tuotannon nou-suvauhti ei ole kuitenkaan ollut riittävä tyydyttä-mään kasvavaa luomutuotteiden kysyntää. Lei-päviljasta, tuoretuotteista ja kotieläintuotteista on suurin pula.

Eurooppa on luonnonmukaisen tuotannon alalla kehityksen kärjessä. Saksassa, Tanskassa, Ruotsissa ja Itävallassa on jo nyt kuusi prosenttia kokonaispeltoalasta luonnonmukaisessa vilje-lyssä. Ruotsin parlamentissa tehtiin viime kevää-nä päätös siirtää 10 prosenttia koko peltoalasta luonnonmukaiseen tuotantoon.

Euroopan unionin jäsenyyden avatessa rajat olisi Suomen tehtävä strategisesti järkevä päätös ja ryhdyttävä luomaan edellytyksiä luonnonmu-kaisesti tuotettujen elintarvikkeiden tuotannolle ja viennille.

Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että viljeli-jöiden yleistietämys alasta lisääntyy. Luonnon-mukaisen maatalouden tietouden hankinta ja sen soveltaminen oman tilan mahdollisuuksiin edel-

lyttää aktiivista omatoimista tiedon hankintaa ja opiskelua. Alan tutkimukseen, koulutukseen ja neuvontaan on kiinnitettävä huomiota. Luomutuotteiden markkinointi edellyttää osaavia ja yrittäjähenkisesti toimivia viljelijöitä pärjätäksemme tulevassa kilpailutilanteessa, jossa suomalaisten luomutuotteiden vientimahdollisuudet ovat ilmeiset.

Luonnonmukaista tuotantoa puoltavat useat syyt: ympäristönsuojelu, työllistäminen, maata-

louden ylituotannon vähentyminen, terveellisyys, maaseudun elinkeinojen monipuolistuminen ja koko maaseudun elinvoimaisuus.

Edellä oleviin perusteluihin viitaten esitämekin, että maa- ja metsätalousministeriö käynnistää luomuhjelman, jossa tavoitteena on, että luonnonmukaisen tuotannon osuus Suomen peltoalasta vuoteen 1999 mennessä on 10 prosenttia.

Helsingissä 3 päivänä lokakuuta 1994

Ulpu Iivari
Kari Urpilainen

Kari Rajamäki
Heikki Rinne

Osmo Polvinen

EDUSKUNNAN
PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Liite

Helsingissä
30 päivänä syyskuuta 1994
Lausunto n:o 12*Maa- ja metsätalousvaliokunnalle*

Eduskunta on lähettäessään 8 päivänä syyskuuta 1994 hallituksen esityksen n:o 164 laiksi maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä sekä maaseutuelinkeinolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina nuorempi hallitussihteeri Katriina Pessa maa- ja metsätalousministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Niilo Jääskinen oikeusministeriöstä, professori Mikael Hidén, professori Ilkka Saraviita ja professori Kaarlo Tuori.

Käsiteltyään asian valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan Suomen Euroopan unioniin liittymisen johdosta säädettäväksi laki maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä, joiden nojalla EY:n osarahoittamia maa- ja metsätalouden rakennetukia voidaan ottaa käyttöön ja hallinnoida jäsenyyden aikana. EY:n yhteistä maatalouspolitiikkaa koskeva lainsäädäntö maatalouden rakennetukien osalta syrjäyttää kansalliset säädökset joko suoraan jäsenyyden myötä tai niin, että sitä on noudatettava EY:n osarahoituksen saamiseksi. Ehdotetuissa laeissa on otettu huomioon myös ne väliaikaiset toimet, joita liittymissopimuksen mukaan Suomessa voidaan siirtymäaikana toteuttaa kansallisin varoin. EY:n rakennetukia koskevat säädökset edellyttävät yksityiskohtaisuudestaan huolimatta kansallisia säädöksiä toimivaltaisista viranomaisista ja eräistä yksityiskohdista. Lisäksi jäsenvaltiolle on yleensä jätetty mahdollisuus asettaa kansallisia lisäehtoja tuen myöntämiselle.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan samaan aikaan kuin Suomen jäsenyys Eu-

roopan unionissa. Lakien voimaantuloajankohdasta säädettäisiin asetuksella.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa käsitellään valtion talousarvion ulkopuolella olevaa maatilatalouden kehittämisrahastoa koskevia ehdotuksia. Rahastoon kohdistuvat muutokset eivät esityksen mukaan muuta aikanaan säädetyin kokonaisuusjärjestelyn luonnetta ja asiallista merkitystä toiseksi. Myöskään valtion talousarvion vuotuisuusperiaate ei muutu. Hallitus katsoo, että rahastoa koskeva lakiehdotus on käsiteltävissä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä. Hallitus on kuitenkin pitänyt suotavana, että asiasta sen laatu huomioon ottaen hankittaisiin perustuslakivaliokunnan lausunto.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksen valtiosääntöoikeudellisesti merkitykselliset kohdat ovat maatalouden kehittämisrahastosta annetun lain muuttaminen (5. lakiehdotus) ja 1. lakiehdotuksen 39 § EY:n tarkastajien oikeuksista.

Maatilatalouden kehittämisrahasto perustuu siitä vuonna 1966 annettuun lakiin. Sittemmin on 1.3.1992 voimaan tulleella perustuslakien valtiontaloutta koskevien säännösten uudistuksella yleisesti kielletty perustamasta valtion talousarvion ulkopuolisia rahastoja. Tästä syystä valiokunta esimerkiksi katsoi uudistuksen voimaantulon jälkeen, että valtion vakuusrahasto olisi uusi valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, mistä syystä sitä koskeva lakiehdotus oli käsiteltävä perustuslainsäätämisyjärjestyksessä (PeVL 4/1992 vp).

Valtiontaloussäännösuudistuksen voimaantulosäännöksestä johtui, että silloin olemassa olevia rahastoja koskevat säännökset ja rahastotkin jäivät voimaan. Valiokunta kuitenkin lausui tuolloin, että ”(Hallitusmuodon) uuden 66 §:n säätämisen takia niiden tehtäviä tai varoja ei kuitenkaan voida ainakaan merkittävästi laajentaa tavallisella lailla” (PeVM 17/1990 vp).

5. lakiehdotuksen 3 §:n säännökset niistä taroituksista, joihin kehittämisrahaston varoja käytetään, eivät poikkea olennaisesti nykyisestä sääntelystä. Esitys muuttaisi kehittämisrahaston asemaa lähinnä siinä, että myös osa EU:n rakennerahastoista rahoitettavasta tuesta kanavoitaisiin Suomessa rahaston kautta. Tämä tuki tähtää kuitenkin samankaltaisiin maatilatalouden kehittämistarkoituksiin, joihin rahaston varoja voidaan jo nykyisin käyttää. Valtion talousarvioesityksestä ilmenee, että kehittämisrahastoon tuloutuisi EU:n rahastoista ensi vuonna noin 117 miljoonaa markkaa. Lisäksi käy selville, että kehittämisrahaston käytettävissä olevat varat kuitenkin olisivat ensi vuonna tämänvuotisia pienemmät. — Edellä esittämänsä perusteella valiokunta katsoo, että 5. lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä (vrt. PeVL 37/1992 vp).

1. lakiehdotuksen 39 § koskee EY:n toimielinten ja niiden määräämien tarkastajien tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuksia. Tämänkaltaisten oikeuksien uskomista muille kuin suomalaisille viranomaisille on vakiintuneesti pidetty poikkeuksena hallitusmuodon 1 ja 2 §:n säännöksistä (esim. PeVL 15/1992 vp) ja siten katsottu vaativan perustuslainsäätämisyjärjestyksen käyttämistä.

Lakiesityksen perusteluissa mainitaan tällä kohdin 23 artikla neuvoston asetuksessa n:o 4253/88. Artiklassa ei valiokunnan käsityksen mukaan edellytetä kansallisesti annettavaksi erillisiä säännöksiä komission tarkastajien oikeuksista. Heillä on tietynlainen asema jäsenvaltioissa suoritettavissa tarkastuksissa jo suoraan mainitun artiklan perusteella. Näin ollen 39 § voidaan poistaa lakiehdotuksesta tarpeettomana.

Mikäli 39 § kuitenkin esimerkiksi informatiivisista syistä halutaan sisällyttää lakiin, asia on aiemmin mainituista syistä merkityksellinen lakiehdotuksen käsittelyjärjestyksen kannalta.

Ensiksikin valiokunta katsoo tavallisen lainsäädäntöjärjestyksen käytön edellytyksenä olevan, että EY:n tarkastajien oikeudet sidotaan 39 §:ssä ennakkoilmoitusmenettelyyn samalla tavoin kuin kyseisessä neuvoston asetuksessa. Toiseksi, lausuntoonsa n:o 11/1994 vp viitaten, valiokunta toteaa, että 39 §:n sisältävänä 1. lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä vain, jos lain sisällön ja siten johtolauseenkin kannalta ratkaisevaa toista käsitteleyä ei saateta loppuun, ennen

kuin laki Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä on hyväksytty eduskunnassa.

Tätä edeltävään vaiheeseen ajoittuvassa käsittelyssä, jos 39 §:ää täsmennetään edellä tarkoitettuihin tavoin, olisi noudatettava sellaista perustuslainsäätämisyjärjestystä, jota valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n 1 momentin nojalla sovelletaan valtiosopimuksen voimaansaattamislakiin. Jos tarkoitettua täsmennystä ei kuitenkaan tehdä 39 §:ään, lakiehdotus olisi käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

Esitykseen sisältyy epätyydyttäviä tai perusteiltaan muutoin epämääräisiksi jääviä ratkaisuja muun muassa ehdotettujen säännösten suhteesta valtioneuvostoa koskevaan yleiseen sääntelyyn, tuen rahoituksesta nyt ehdotettujen säännösten (1. lakiehdotuksen 31 §) ja Suomen ja EY:n talousarvioiden keskinäissuhdetta koskevan yleissääntelyn välisestä tilanteesta sekä tietojensaantioikeuden sääntelystä (1. lakiehdotuksen 47 §). Perustuslakivaliokunta ei ole voinut tässä yhteydessä tarkastella yksityiskohtaisesti tällaisia kysymyksiä. Toisaalta maa- ja metsätalousvaliokunta on osaltaan käynnistänyt jatkoselvittelyt asianomaisissa ministeriöissä.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että 2.—6. lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä ja

että 1. lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä, edellyttäen

että 39 § poistetaan lakiehdotuksesta tai

että 39 §:stä tehty valtiosääntöoikeudellinen huomautus otetaan asianmukaisesti huomioon ja 39 §:n sisältävän lakiehdotuksen toista käsitteleyä ei saateta loppuun, ennen kuin hallituksen esitykseen n:o 135 sisältyvä lakiehdotus on hyväksytty; muussa tapauksessa 39 §:n sisältävä lakiehdotus on käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n 1 momentissa säädettyssä järjestyksessä tai, jos 39 §:stä tehty valtiosääntöoikeudellista huomautusta ei ole otettu huomioon, valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Niinistö, jäsenet Jansson, Kaarilahti, Koskinen, Laine,

J. Leppänen, Moilanen, Mölsä, Nikula, Varpasuo, Viljanen, Vistbacka, Vähänäkki ja Väistö sekä varajäsen von Bell.
